

SZAKDOLGOZAT

Tóth Anett Mária

2024.

[Ide írhat]

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Neveléstudományi Intézet
Gyógypedagógia alapképzési szak

Az integrált oktatás feltételeinek megvalósulása

Belső konzulens: Tóth-Szerecz Ágnes
Tanársegéd

Belső konzulens: Neveléstudományi
intézete/tanszéke: Intézet/Gyógypedagógia
Tanszék

Készítette: Tóth Anett Mária

Kaposvár
2024

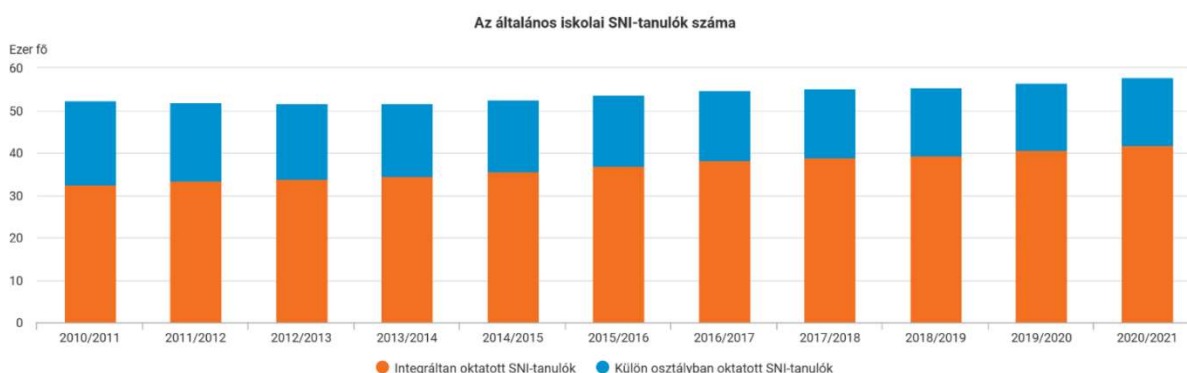
Tartalomjegyzék

1. Bevezetés, célkitűzések.....	3
1.1. Hipotézisek vagy kutatói kérdések megfogalmazása	4
2. Szakirodalmi áttekintés	5
2.1. Az integrált nevelés történelmi előzményei hazánkban.	5
2.2. Fogalmak meghatározása	6
2.2.1. Sajátos nevelési igény	6
2.2.2. Hátrányos helyzet, HH.....	9
2.2.3. Halmozottan hátrányos helyzet, HHH	10
2.2.4. Fogyatékossággal élő személy.....	10
2.2.5. Szegregáció.....	10
2.2.6. Integrált oktatás, nevelés	11
2.2.7. Inklúzív oktatás	12
2.2.8. Differenciálás	13
2.3. Az integrált oktatás törvényi, jogi háttere napjainkban.....	14
2.4. Az integráló intézmények személyi feltételei.....	15
2.5. Az integráló intézmény tárgyi feltételei	15
2.6. Az integráló intézmény egyéb feltételei	16
2.7. A Pedagógiai Szakszolgálatok szerepe az integráció megvalósításában.....	17
2.8. Integráció ismert előnyei és hátrányai.....	19
2.9. A jelenlegi helyzet bemutatása, statisztikai adatok	20
3. A kutatás bemutatása	24
3.1. Kutatási kérdések	24
3.2. Kutatásmódszertani eszköz bemutatása.....	25
3.3. A vizsgált intézmények és pedagógiai programjuk bemutatása	25
3.3.1. Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda Sik Sándor Tagintézménye.....	25
3.3.2. Gelsei Weöres Sándor Általános Iskola	27
3.3.3. Zalakarosi Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	29
3.4. Az interjúk eredményei.....	30
3.4.1. Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda Sik Sándor Tagintézménye.....	30
3.4.2. Gelsei Weöres Sándor Általános Iskola	32

3.4.3. Zalakarosi Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	34
3.5. Kérdőívek eredményei	36
3.5.1. Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda Sík Sándor	
Tagintézménye.....	36
3.5.2. Gelsei Weöres Sándor Általános Iskola	38
3.5.3. Zalakarosi Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola	42
3.6. Eredmények összevetése.....	44
3.7. Kutatási kérdések megválaszolása	46
4. Összegzés.....	50
Irodalomjegyzék.....	54
Táblázatok és ábrák jegyzéke	57
Mellékletek.....	59
1. számú melléklet: Kérdőív	59
2. számú melléklet: Interjú	63

1. Bevezetés, célkitűzések

A választott témám a sajátos nevelési igényű tanulók az integrált oktatásban. A statisztikák alapján kijelenthetjük, hogy a sajátos nevelési igényű gyerekek száma az elmúlt években növekvő tendenciát mutat, ahogy az alábbi ábrán is látható. Ez az óvodásokra és iskolásokra is egyaránt jellemző.

1. ábra Az általános iskolai SNI tanulók száma

Forrás: Általános iskolai nevelés, oktatás, 2020/2021 (ksh.hu)

Nagyon sokan közülük integráló intézményben töltik mindennapjaikat. Emiatt tartom nagyon fontosnak, hogy foglalkozzunk az ő helyzetükkel. Joguk van hozzá, hogy megkapják a szükséges szakemberek általi segítséget, és ezzel egy időben a normális fejlődésű gyermekekkel közös környezetben legyenek.

Az általános iskolában végzett munkám során tapasztalom, hogy nagyon kemény is kitartó munkát igényel, hogy ezek a gyerekek megkapják, ami őket megilleti. Fontos az őket körülvevő pedagógusok, szakemberek szakképzettsége, hozzáállása. Egyáltalán van-e lehetőség az adott gyermek számára biztosítani a megfelelő szakembert. A tárgyi feltételek megvalósulása sem elhanyagolható.

A téma választásakor foglalkoztatott a gondolat, hogy a törvényi elvárásoknak a valóságban milyen mértékben lehetséges megfelelni.

Szeretném egy kicsit feltérképezni, hogy a saját környezetemben milyen előnyökkel, illetve milyen hátrányokkal rendelkezik egy-egy integráló intézmény.

Közben pedig a tárgyi felszereltségről sem feledkezhetünk el. Melyik intézménynek van lehetősége ezeket megfelelően biztosítani.

Továbbá hátrányt jelenthet-e a falusi, kisvárosi intézménynek az elhelyezkedése a szakemberek szempontjából. Természetesen a legközelebbi Pedagógiai Szakszolgálatról érkeznek a

pedagógusok, hogy szakszerű segítséget nyújtsanak a gyerekeknek. Azonban ezt csak a hét egy adott napján tudják megtenni, ami hatalmas szervezést igényel, mind a gyerekek mind pedig a pedagógusok részéről.

Egy gyermek estében minél korábban felfedezzük a problémát, annál hatékonyabban, nagyobb eséllyel tudjuk korrigálni azt, fejleszteni, segíteni a gyermeket. Szerencsére már nagyon sok esetben óvodás korban fény derül ezekre. Ennek köszönhetően már az óvodából úgy érkezik a gyerek, hogy sajátos nevelési igényű. Az iskolában a gyereket fogadó pedagógusnak óriási segítséget jelenthet, ha ismeri a tanuló történetét.

1.1. Hipotézisek vagy kutatói kérdések megfogalmazása

A dolgozatomban, ahogy már említettem a sajátos nevelési igényű, általános iskolás gyerekek integrált nevelésével, oktatásával foglalkozom. Ezen belül részletesebben szeretném megvizsgálni, hogy a személyi és tárgyi feltételek milyen mértékben valósulnak meg, és állnak a pedagógusok és a tanulók rendelkezésére. A törvényben és a jogszabályban leírt követelményeket milyen mértékben biztosítják az intézmények. A többségi pedagógusok az integráló iskolákban megkapják -e sajátos nevelési igényű gyerekek oktatásához, neveléséhez szükséges információkat?

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. Az integrált nevelés történelmi előzményei hazánkban.

Magyarországon először a XX. század elején tették lehetővé az intézményes oktatást a fogyatékkal élők számára. Ekkor még elkülönítetten, szegregált intézményekben tanulhattak. Ez azonban előre lépést jelentett az elmúlt időszakhoz képest. Ugyanis a népoktatásban nem vettek részt a fogyatékkal élők. A szegregált intézményekben igyekeztek módszertani eljárásokat kidolgozni. (Mesterházi, 2019)

Magyarországon 1985-ig ezeket az intézményeket kisegítő iskolának nevezték, utána pedig enyhén értelmi fogyatékos tanulók általános iskolájának nevezték. (Mesterházi, 2019)

Ezekben az iskolákban kialakultak a speciális szükségletű gyermekek oktatásával kapcsolatos módszerek. Rengeteg tudás, tudásanyag gyűlt össze a tanulók oktatásával és nevelésével kapcsolatban. Ezek az ismeretek gyógypedagógiai szempontból is megállták a helyüket. (Mesterházi, 2019)

A szegregált oktatás végső célja a társadalmi integráció volt. A rehabilitáció és rehabilitáció a gyógypedagógián belül elkezdett önállóvá válni. A nemzetközi környezet sem állta útját ezeknek a törekvéseknek, sőt támogatóan hatott ezekre a folyamatokra.

Hazánkban is voltak próbálkozások a fogyatékkal élők többségi intézményben való oktatására. Ezek kísérleti jelleggel valósultak meg. (Mesterházi, 2019)

Azonban ezeknek a próbálkozásoknak köszönhetően paradigmaváltás következett be a nevelésfilozófiában, melynek eredményeként a köznevelés és közoktatás az együttnevelésre kezdett el fókuszálni. Az volt a cél, hogy a minden gyermeket a saját lakóhelye szerinti intézményben oktassák, a különnevelés során megszerzett tudás felhasználásával. (Mesterházi, 2019)

Ezeknek a változások köszönhetően a pedagógusképzés területén is előre lépésre volt szükség. Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanítóképző Főiskola két másik főiskolával együtt elindított egy olyan képzést, melynek során a hallgatók tanulhattak a speciális szükségletű gyermek neveléséről, oktatásáról. Felkészítették ezeket a pedagógusokat az eltérő gyerekekkel való foglalkozásra. (Mesterházi, 2019)

Az 1985-ös közoktatási törvény volt a jogi alapja, ennek az időszaknak.

Felzárkózás az Európai Felsőoktatáshoz Alap elnevezésű pályázat segítségével lehetővé vált, hogy integrált keretek között, kéttanáros modellben oktassák a gyerekeket. E 1993-1995 között ment végbe. (Mesterházi, 2019)

Magyarországon az 1993. évi LXXIX. törvény tartalmazza legelőször az együttnevelést, mint alternatív oktatási formát. A törvényt 1997-ben és 2003-ban is módosították. A változtatások során már részletesen leírásra kerültek az együttnevelés feltételei is. (Mesterházi, 2019)

2.2. Fogalmak meghatározása

A 2011. évi CXC törvény 4. § az alábbi fogalmakat és besorolást határozza meg:

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:

- ❖ különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:
 - sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló
 - beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,
 - kiemelten tehetséges gyermek, tanuló
- ❖ a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló
- ❖ tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló

2.2.1. Sajátos nevelési igény

A 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről szerint „sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.” (2011. évi CXC törvény)

A sajátos nevelési igény kifejezés először a 2003. évi LXI. törvényben jelenik meg. Ez módosította a 1993. évi LXXIX törvényt.

A sajátos nevelési igény megjelenése előtt a speciális nevelési szükséglet kifejezést használták. (Mesterházi, 2019)

A sajátos nevelési igény egy többletszolgáltatási igényt jelent. Tehát nem egy diagnosztikai fogalom. Azt mutatja meg, hogy milyen plusz dolgokra van szüksége az adott gyermeknek ahhoz, hogy sikeresen vegye az akadályokat az intézményes nevelés-oktatás keretein belül. A

Pedagógiai Szakszolgálatok keretein belül működő vizsgáló bizottságok döntenek el, hogy ki sorolható az SNI kategóriába. (Fehér, 2020)

Az oktatási programok egységes nemzetközi osztályozása szerint sajátos nevelési igényű az a gyermek, aki az iskolai tantervi követelményeket csak külön segítséggel tudja teljesíteni, többlétszolgáltatást vesz igénybe azok megfelelő elsajátításához. Az ISCED egy nemzetközi osztályozási rendszer, amely az oktatás egységesítését szolgálja. (ISCED, 1997)

A tanulási nehézség kifejezés foglalja magba a tanulási elmaradást/gyengességet, tanulási zavart és a tanulási akadályozottságot. Mesterházi Zsuzsa osztotta fel erre a három csoportra a tanulási nehézséget. (Mesterházi, 2019)

- A tanulási elmaradás/gyengesség az átlagosnál kicsivel alacsonyabb intelligenciaszintnél jellemző. Az első tünetek már óvodáskorban is megjelenhetnek, azonban leginkább az iskolás kor közvetlen kezdete előtt mutatkoznak meg. A tanulási elmaradás/gyengesség okát a gyermekek környezetében kell keresnünk. Oka lehet a hátrányos szociális környezet, gyakori hiányzás az iskolából, családi életben bekövetkező változások. Ez egy átmeneti állapot, mely differenciálással, korrepetálással, szociális helyzet javításával korrigálható. A tanulót fel lehet zárkóztatni. Tehát ez a csoport nem számít sajátos nevelési igényűnek, azonban az SNI fogalmának pontos meghatározásához szükséges róla beszélni. (Mesterházi, 2019)

- A következő kategória a tanulási zavar. Sajátos nevelési igényű az a gyermek, aki tanulási zavarral küzd. A tanulási zavar a tanulás egyes részterületeit érinti. Megjelenhet az írás olvasás vagy a matematika területén is. Más tanulási területen lehet eredményes a gyermek, sikereket is érhet el. Azonban sikertelen tantárgyak esetében a motivációja is negatív irányba fordulhat. Elhangzottak olyan szakmai vélemények is, mely szerint bármely intelligenciaszint mellett előfordulhat tanulási zavar. Egyes vélemények szerint a tanulási zavarral rendelkező gyermek intelligenciaszintje minimum 90, vagy ennél magasabb értéket mutat. A tanköteles népesség körülbelül 3-4 %-a érintett. (Mesterházi, 2019)

A tanulási zavar kialakulása leggyakrabban a pszichikus funkciók fejletlenségének, éretlenségének köszönhető. Ennek hátterében általában neurológiai és neuropszichológiai okok állnak, melyek korai életkorban alakulnak ki. (Mesterházi, 2019)

A megelőzésben fontos szerepet játszik a korai felismerés. Minél előbb megvalósul a segítségnyújtás, annál eredményesebbek lesznek a fejlesztő foglalkozások és a különféle terápiák. (Mesterházi, 2019)

A tanulási zavar kapcsán egy hosszan fennálló problémáról beszélhetünk. A megfelelő szakemberek munkájának és a terápiáknak köszönhetően javulás érhető el a tanulmányi eredményekben. a tanuló motivációja is visszanyerhető. (Mesterházi, 2019)

A tanulók 10-15 %-a írott nyelvi zavarral rendelkezik. Az írott nyelv elsajátítása során különböző nehézségek merülnek fel. Azokat a nyelvi zavarokat soroljuk a sajátos nevelési igény kategóriájába, amelyek tartós tanulási hátránnyá alakulnak és hatással lesznek, befolyásolják az egyén pszichés fejlődését, társadalmi beilleszkedését és életminőségét. (Mesterházi, 2019)

- A tanulási akadályozottságról, akkor beszélhetünk, ha a tanulás minden területén jelentkezik probléma. Szinte az összes tantárgyat érinti. A tünetek tartósan fennállnak.

Az alábbi tünetek jelenhetnek meg:

- Szociális tanulás nehézségei
- Viselkedési problémák
- Lassú feladatvégzés
- Gyakori hibázás
- Kognitív funkciók és a beszéd lassúbb fejlődése
- Diszpraxia

A leggyakoribb kiváltó ok lehet a központi idegrendszer kisebb mértékű sérülése, az enyhe fokú értelmi fogyatékoság. A másik ok a tartósan hátrányos szociális környezet hatására a neurológiai érzékeléssel lassulása. (Mesterházi, 2019)

Nagyon fontos a korai felismerés és segítségnyújtás. Ha ez nem történik meg az elmaradások felhalmozódhatnak, amelynek következtében a gyermek egyre inkább elmarad az életkorának megfelelő fejlettségi szinttől. (Mesterházi, 2019)

Tehát nagyon fontos, hogy időben elkezdjük a gyermek gyógypedagógiai fejlesztését, amely rendszeres és intenzív kell, hogy legyen. Elengedhetetlen a tanulási képesség szintjéhez igazodó tanulási módszer kiválasztása és alkalmazása. Amennyiben lehetséges a szociális hátrányokat is csökkenteni kell. Szükséges a gyermek egészségi állapotára nagyobb figyelmet fordítani. (Mesterházi, 2019)

A minél korábban megkezdett komplex segítségnyújtásnak köszönhetően a tanulási képesség fejlődése érhető el. Azonban a tanulásukban akadályozott gyermekek továbbtanulása általában speciális szakiskolákban történik. A tanköteles népesség 4-6 %-a küzd tanulási akadályozottsággal. (Mesterházi, 2019)

A sajátos nevelési igényű gyermekek az integráló intézményekben nagyobb kedvezményeket kaphatnak, mint ép társaik. Menteshetik őket az osztályozás, illetve tantárgyak, tantárgyrészek teljesítése alól. Hosszabb felkészülési időt adhatnak nekik. A számonkérésnél van lehetőségük eldönteni, hogy írásban vagy szóban történjen. Írásbeli számonkérésnél vagy kevesebb feladatot kapnak vagy pedig több időt ad nekik a pedagógus a kitöltésre. Lehetőségük van speciális tanterv, tankönyv és speciális gyógyászati eszközök használatára, alkalmazására. Minden sajátos nevelésű igényű gyermek számára biztosítani kell a szakirányos gyógypedagógus általi ellátást. (Tóth-Szerecz, 2015)

2.2.2. Hátrányos helyzet, HH

A sajátos nevelési igény kapcsán szükséges tisztázni a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet fogalmát is. Ugyanis sok esetben az SNI gyermek hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű.

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szól. A 67/A.§ tartalmazza a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet megállapítását.

A törvény szerint az a gyermek (vagy nagykorúvá vált gyermek) számít hátrányos helyzetűnek, aki rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult, illetve a törvényben meghatározott három feltétel közül egy fennáll.

Az első, hogy ha a gyermeket nevelő mindkét szülő, vagy a gyermeket egyedül nevelő szülő vagy a családbafogadó gyámalapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik, amikor a gyermekvédelmi segély igénylésének pillanatában.

A második körülmény, hogy a gyermeket nevelő bármely szülő vagy családbafogadó gyám a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 33. §-ban meghatározott aktív korúak ellátására jogosult, amikor a gyermekvédelmi kedvezményt igénylik. Vagy az igénylés időpontját megelőző 16 hónapon belül 12 hónapon keresztül álláskeresőként szerepelt a nyilvántartásban.

A harmadik kitétel a gyermek nem megfelelő lakáskörülményei. Például félkomfortos vagy komfort nélküli a lakás. A lakásban nem biztosítottak a gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges körülmények, feltételek. (1997. évi XXXI. törvény)

2.2.3. Halmozottan hátrányos helyzet, HHH

Az a gyermek halmozottan hátrányos helyzetű, akit nevelésbe vettek, illetve, aki tanulói vagy hallgatói jogviszonnyal rendelkezik és utógondozói ellátásba vették. Továbbá, aki gyermekvédelmi kedvezményre jogosult és az előző pontban felsorolt három körülmény közül legalább kettő megvalósul. (1997. évi XXXI. törvény)

2.2.4. Fogyatékosággal élő személy

A sajátos nevelési igény magyarázata igényli, hogy szót ejtsenek a fogyatékos személy elnevezésről is.

Fogyatékos személy az, aki érzékszervi- (látás-, hallászervi), mozgásszervi és értelmi képességeit részlegesen vagy egyáltalán nem birtokolja: A kommunikációja korlátok között mozog. A megfelelő kommunikációs képesség hiánya gátolja abban, hogy aktív részese legyen a társadalomnak. (2003. évi CXXV. törvény)

Varga Aranka szerint az esélyegyenlőséget először jogi szempontból kell értelmeznünk. Tehát az esélyegyenlőség az egyenlő hozzáférést ugyanolyan módon kell, hogy biztosítsa. Vagyis az egyenlő bánásmódot jelenti. az egyenlő bánásmód alkalmazása felel azért, hogy adott emberek ne lehessen kirekeszteni bizonyos csoportokból. tehát az esélyegyenlőség azt biztosítja, hogy senki sem kerülhet hátrányos helyzetbe egyéni adottságai és társadalmi hovatartozása miatt.

A 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról biztosítja a fent említetteket. (Varga, 2015)

Hazánkban az oktatásban úgy értelmezhetjük az esélyegyenlőséget, hogy mindenki számára nyitottak a közoktatási intézmények. (Varga, 2015)

2.2.5. Szegregáció

A szegregáció egy olyan jelenség, amely során elkülönülés, elkülönítés valósul meg egy adott társadalmi, etnikai vagy vallási csoportban.

A sajátos nevelési igényű gyermeke esetében az elkülönülés, elkülönítés a többségi csoporttól történik meg. (Csányi, 2007)

2.2.6. Integrált oktatás, nevelés

Az integráció legfontosabb célja az együttnevelés. Az akadályozott gyermekek nevelési, oktatása a normál fejlődésű társaikkal együtt történik. (Tóth-Szerecz, 2015)

Az OECD meghatározása szerint az integráció csak egy interakció a fogyatékkal élő és az ép gyermekek csoportjai között. (Tóth-Szerecz, 2015)

Mondhatni, hogy az integráció során a fogyatékkal élő vagy sajátos nevelési igényű gyermekeket elviselik a többségi intézményekben. (Tóth-Szerecz, 2015)

Az integráció a „különálló részeknek valamely nagyobb egészbe való beilleszkedését, beolvadását” jelenti. (Csányi, 2007)

A gyógypedagógiában ezt úgy értelmezhetjük, hogy az akadályozott, fogyatékos, sajátos nevelési igényű gyermekeknek az egészségesek közé illeszkednek be.

Az oktatásban és a nevelésben megvalósuló integráció a sajátos nevelési igényű gyermekek többségi oktatás és nevelés rendszerébe, folyamatába való beillesztését jelenti. A többségi intézmények fogadják a sajátos nevelési igényű tanulókat is.

Lewis és Doorlag (1998) szerint az integrált gyermekek a nap folyamán, bármikor együtt vannak a többségi társaikkal. Ezt nem befolyásolja az együtt töltött idő hossza, illetve a közösen, együtt végzett tevékenység típusát sem kell figyelembe venni.

Az integrált nevelés-oktatás alábbi fajtáit és szintjeit nevezzük meg:

- **Lokális vagy helyi integráció:** A sajátos nevelési igényű gyermekek közös intézményben vannak a többségi tanulókkal, de kapcsolat és együttes cselekvés nincs közöttük. Például, ha egy általános iskolában külön osztályt hoznak létre az akadályozott tanulóknak. Ezt a formát is nevezhetnénk szegregációnak, viszont annál annyival több és másabb, hogy adott a lehetőség az együttnevelésre.
- **Szociális integráció:** A tanórákon kívül tudatosan egyesítik a fogyatékos csoportokat az ép társaikkal.

Ez lehet időszakos, amikor egy kirándulás vagy egy egyszeri rendezvény alkalmával történik meg az együttműködés. Folyamatos szociális integrációról akkor beszélünk, ha napi rendszerességgel megvalósul az együttlét egészséges és akadályozott gyerekek között. Ilyen alkalom lehet egy séta, egy szünet, étkezés, délutáni napközi.

- **Funkcionális integráció:** A foglalkozások és a tanórák keretein belül megvalósul az együttnevelés, együttműködés.

A funkcionális integráción belül megkülönböztetünk részleges és teljes integrációt. Részleges integráció a funkcionális integráció egyszerűbb fajtája. Ebben az esetben csak az idő egy bizonyos részét töltik együtt a gyerekek. Például, ha a fogyatékos és a többségi osztálynak vannak közös órái.

A teljes integráció, amikor az akadályozott gyermek az intézményben tartózkodása alatt minden időt az többségi társaival tölt.

- **Spontán integráció:** Az integráció azon formája, amikor nincs tudatos integráló szándék. A sajátos nevelési igényű gyermek többségi intézménybe jár. A fogadó intézmény ezt megengedi és nem ellenzi. a gyermeknek nincs hivatalos szakvéleménye. Nem kap gyógypedagógus általi megsegítést. A pedagógusok nem alkalmaznak könnyítést, nem veszik figyelembe az adható kedvezményeket. A spontán integráció teremtett helyzetekben a legtöbb pedagógus nem rendelkezik az akadályozott gyermek megsegítését szolgáló ismeretekkel.
- **Fordított integráció:** Az integráció ezen fajtájáról, akkor beszélünk, ha ép gyermek jár gyógypedagógiai intézménybe. Az összefüggő szakmai gyakorlatom során találkoztam azzal az esettel, amikor egy egészséges gyermeket a többségi iskolából írtak át gyógypedagógiai intézménybe. A gyermek többször évet ismételt, és a szülei döntöttek a váltás mellett. (Csányi, 2001)

2.2.7. Inklúzív oktatás

Az inklúzió elsősorban politikai fogalomként jelent meg. A szociálpolitikában a fogyatékossgal élő gyermekek sikeres intézményi oktatását és nevelését jelentette. Tehát azt a fajta integrációt nevezték inklúciónak, melynek során egy adott intézményben az eltérő igényű gyermeket támogatták, segítették. (Varga, 2015)

A Salamonciai Nyilatkozat és Tervezet című dokumentumban található meg először az inklúzió pedagógiai megközelítésben. (Papp, 2019)

Az inklúzív környezetben az individuum a legfontosabb. Nem tartják számon a fogyatékossgot, nincs megkülönböztetés. Az egyenlőség kerül a központba, a gyermekek egyenértékűek. Ugyanolyan joga van mindenkinek az oktatási intézményben. Azonosak a lehetőségeik is. (Tóth-Szerecz, 2015)

Nemzetközi viszonylatban az integrációnak három kategóriáját különböztetjük meg:

- Ebben a kategóriában már nem beszélünk speciális nevelésről és oktatásról. Minden gyermek az integráció keretein belül fejlődik. Természetesen az egyéni szükségleteit kielégítve, illetve a szükséges támogatást és fejlesztéseket megkapva.
- A következő fajtája az inklúciónak lehetőséget ad a sajátos nevelési igényű gyermekeknek az integrált oktatásban való részvételre. A speciális szükségletű tanulók segítségére vannak a megfelelő szakemberek. Egy úgynevezett segítő hálózat áll a rendelkezésükre. Megkapják a fejlődésükhöz szükséges többletet.
- A harmadik kategóriában a speciális szükségletű gyermekek a számukra kialakított speciális osztályokban vagy iskolákban tanulnak. Tehát a többségi oktatás-nevelés és a fogyatékkal élők oktatás-nevelése egymás mellett, párhuzamosan zajlik. (Tóth-Szerecz, 2015)

A szakirodalom szerint Magyarországon jelenleg a második kategória jellemző. (Tóth-Szerecz, 2015)

2.2.8. Differenciálás

A differenciálás egy fontos tényezője az integrált oktatásnak. Kiindulópontja, hogy nincs két egyforma gyermek. A tanulók több téren különbözhetnek egymástól. A köznevelési törvény kimondja, hogy mindenkinek joga van, hogy képességeihez mérten a legoptimálisabb oktatásban részesüljön. (Mesterházi, 2019)

Azonban mielőtt differenciál a pedagógus, szükséges megismerni a tanulók sajátosságait az alábbi területeken: előzetes tudásszint, együttműködő képesség, önálló munkavégzés, társashelyzetben való viselkedés, aktivitás, motiválhatóság. Ahhoz, hogy egész képet kapjunk a tanulóról érdemes ezeket a tényezőket együttesen vizsgálni. A pedagógus ez alapján tudja meghatározni, szükséges-e a differenciált oktatás, tanulás. (Mesterházi, 2019)

Tehát a differenciálás figyelembe veszi az egyéni sajátosságokat, lehetővé teszi, hogy az egyén a megfelelő körülmények között és feltételekkel tanuljon, fejlődjön. (Mesterházi, 2019)

A differenciálás segítségével a gyermek saját tempójában haladhat. Tanulása hatékonyabb lesz. (Mesterházi, 2019)

2.3. Az integrált oktatás törvényi, jogi háttere napjainkban

- 2011. évi CXCV. törvény a köznevelésről (A 1993. évi LXXIX. törvényt váltotta fel) leírja a sajátos nevelési igény fogalmát, és meghatározza az oktatási intézményrendszert és működését.

Továbbá szabályozza az utazó gyógypedagógusi, konduktori hálózatot. Kimondja, hogy a hálózat feladata az ép társaikkal együtt nevelt sajátos nevelési igényű gyermekek számára biztosítsák a tanuló neveléséhez, oktatásához megfelelő speciális szakképzettséggel rendelkező szakembert, abban az esetben, ha az adott intézményben nem dolgozik ilyen gyógypedagógus. A tankerületi központ feladata az utazó hálózat működtetése. Az utazó hálózat az egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézmény intézményegységeként önállóan működik.

- A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei. Ezek korábban a 32/2012 EMMI rendeletben voltak megtalálhatók. Jelenleg az Oktatási Hivatal honlapjáról lehet letölteni a dokumentumot. Tartalmazta az SNI irányelveket. Annak ellenére, hogy nem jogszabályi keretek között jelentek meg nagyon fontos iránymutatói a sajátos nevelési igényű gyerekekkel foglalkozó intézmények számára.
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről. Ez a törvény a szakértői bizottság működését szabályozza.
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról. Ez a rendelet szabályozza azokat a pontokat, amelyeket az iskolák pedagógiai programjának tartalmazni kell. Többek között a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a helyi tanterv részeként a fogyatékosság típusához és súlyossági fokához igazodó fejlesztő program. (Mesterházi, 2019)
- 2017. évi XCIV. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvénynek a gyermekvédelem rendszerének megerősítése érdekében történő, valamint egyéb törvények módosításáról.
- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (www.net.jogtar.hu)

A sajátos nevelési igényű tanulók pozitív diszkriminációban részesülhetnek a nevelés-oktatás folyamatában. Ezeket a többletjogokat és kedvezményeket a törvények és rendeletek szabályozzák.

Ilyen rásegítő intézkedések például:

- követelmények teljesítési módjának változtatása
- rendelkezésre álló idő meghosszabbítása
- vizsgafolyamatok, értékelés, minősítés formáinak módosítása
- tankötelezettség meghosszabbítása
- nappali rendszerben történő tanulás kitolódása (Mesterházi, 2019)
- Vizsgák, számonkérések alkalmával speciális eszközök használata (Tóth-Szerecz, 2015)
- Pedagógiai szakszolgálat fejlesztő foglalkozásai díjmentesek (Ha szükséges, akkor az utazás költségéhez is hozzájárulnak) (Tóth-Szerecz, 2015)

A sajátos nevelésű igényű gyerekeket fogadó, befogadó intézmények az alapító okiratukban rögzítik, hogy melyek azok a személyi és tárgyi feltételek, amelyekkel rendelkeznek, egy speciális szükségletű gyerek neveléséhez és oktatásához. (Mesterházi, 2019)

2.4. Az integráló intézmények személyi feltételei

A közoktatási törvény határozza meg a integráló oktatáshoz, neveléshez szükséges feltételeket. A személyi feltételek főként ahhoz kellene, hogy a gyermek különleges igényeit tudják kezelni, az oktatás-nevelés és gondozás a lehető legjobban megvalósuljon. (Tóth-Szerecz, 2015)

Többségi pedagógusok pozitív hozzáállása elengedhetetlen egy sajátos nevelési igényű gyermek fogadásakor. (Tóth-Szerecz, 2015)

Szükséges a megfelelő szakiránnyal rendelkező gyógypedagógus jelenléte. A gyógypedagógus állhat az intézmény alkalmazásában, de lehet az utazó hálózat tagja is. (Tóth-Szerecz, 2015)

Szükség van a szülők nyitott és együttműködő hozzáállására. (Réthy, 2002)

2.5. Az integráló intézmény tárgyi feltételei

A fejlesztő foglalkozások lebonyolításához szükséges egy külön helyiség, ahol zavartalanul dolgozhatnak.

Továbbá szükség lehet technikai eszközökre, játékokra. (Tóth-Szerecz, 2015)

Lehet olyan eset, amikor gyógyászati segédeszköz is nélkülözhetetlen. (Tóth-Szerecz, 2015)

Ha speciális tanterv szerint történik az oktatás, akkor a többségitől eltérő tankönyveket, taneszközöket is be kell szerezni az intézménynek. (Tóth-Szerecz, 2015)

A terem berendezése, ahol az oktatás folyik legyen többfunkciós.

2.6. Az integráló intézmény egyéb feltételei

Elengedhetetlen, hogy az iskola gyermekközpontú legyen. Egyfajta szolgáltató szerepet kell, hogy betöltsön. A közösségek és a családok érdekeit kell figyelembe vennie. (Mesterházi, 2019)

Kíváncos, hogy a pedagógusok rendelkezzenek gyógypedagógiai alapismeretekkel. Tisztában legyenek a tanulást akadályozó körülményekkel. (Réthy, 2002)

A pedagógusoknak nagyfokú kreativitással kell rendelkezni az együttnevelés során. (Mesterházi, 2019) A pedagógusnak szem előtt kell tartani a megfelelő kommunikáció és kooperációt. A tananyagot és módszereket fontos, hogy differenciáltan tudja megválasztani és alkalmazni. Legyen képes a tanterem adott helyzethez szükséges berendezésére, a lehető legjobban használja ki a teret. Fontos, hogy figyeljen a megfelelő időbeosztására. Ismerje fel a tanulók egyéni jellemzőit és szükségleteit. Törekedjen arra, hogy azoknak megfelelően alakítsa a környezetet, illetve a tanórákat és foglalkozásokat. Ha szükséges biztosítson több időt a tanulónak. Olyan feladatokat adjon, amelyeket az akadályozott tanuló biztonsággal el tud érni. Ezáltal biztosítja a sikerélményt és erősíti az önbizalmat. Ugyanakkor a követelmény nem lehet túl alacsony. (Mesterházi, 2019)

Rövid és egyszerű utasításokat adjon. Képes legyen motiválni a gyereket. Gazdag nyelvi környezetet biztosítson. Vegye figyelembe a szakértői véleményben leírtakat. (Mesterházi, 2019)

Az integráló intézményben dolgozó pedagógusnak nyitottnak kell lennie a folyamatos önfejlesztésre. Fontos, hogy legyen igénye a továbbképzéseken való részvételre. Nagy előnye a konfliktuskezelésben való jártasság, a kompromisszumkészség. (Réthy, 2002)

Szükséges, hogy nemcsak a pedagógus, de az egész tantestület elfogadó és befogadó magatartást tanúsítson a sajátos nevelésű tanulókkal szemben. (Réthy, 2002)

A tantestületben a pedagógusok közötti kommunikáció is elengedhetetlen. Fontos, hogy beszéljenek egymással, informálódjanak a gyógypedagógustól az adott gyerekről.

A pedagógusok és a szülők közötti interakció is nagyon fontos tényezője a gyermek fejlődéséhez, fejlesztéséhez. (Tóth-Szerecz, 2015)

Az integráció sikerességében tehát szerepe van az integráló intézmény pedagógusainak, gyógypedagógusoknak, segítő szakembereknek, szülőknek és maguknak a sajátos nevelési igényű gyerekeknek és ép társaiknak. (Tóth-Szerecz 2015)

Tehát a minden szempontból eredményes együttnevelés nagymértékű kooperációt igényel.

2.7. A Pedagógiai Szakszolgálatok szerepe az integráció megvalósításában

Ahogy már a törvényi háttérnél említettem a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet szabályozza a pedagógiai szakszolgálatok működését.

Az alábbi tevékenységek végzéséhez ad jogi keretet a fenti rendelet:

- A gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás
- A szakértői bizottsági tevékenység
- A nevelési tanácsadás
- A logopédiai ellátás
- A továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás
- A konduktív pedagógiai ellátás
- A gyógytestnevelés
- Az iskolapszichológiai, óvodapszichológiai ellátás
- A kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók gondozása
- A Pedagógiai Szakszolgálatok működését meghatározó szabályok
- Az iratkezelés és az ügyintézés szabályai (15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet)

A sajátos nevelési igényű gyermekek szempontjából ezek közül az egyik legfontosabb a szakértői bizottság tevékenysége. A szakértői bizottság készíti el a szakértői véleményt egy komplex pszichológiai, pedagógiai, gyógypedagógiai vizsgálat alapján. Ha szükséges, akkor ez az eljárás orvosi vizsgálattal is kiegészülhet.

A szakértői bizottság tevékenységi körébe tartozik „a sajátos nevelési igény – a mozgásszervi, az érzékszervi (a látási, a hallási), az értelmi, a beszéd fogyatékoság, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén a halmozott fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy az egyéb pszichés fejlődési zavar: súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavar – megállapítása vagy kizárása” (15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet) 7. §)

A szakértői bizottság a sajátos nevelési igényű tanuló esetében mentesítheti a tanulót az érettségi bizonyítvány feltételeként előírt közösségi szolgálat teljesítése alól.

Továbbá a tankötelezettség meghosszabbítása érdekében a sajátos nevelési igényű gyermek különleges bánásmód keretében történő ellátására ad javaslatot. Az ellátás módját, formáját és helyét is tartalmazza a javaslat. (15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet) 7. §)

A szakértői vizsgálat típusai:

- Az aktuális állapot feltárására irányuló vizsgálat.
- A fejlődést nyomon követő a korábbi diagnózis megalapozottságát, a nevelés, oktatás formájának megfelelőségét a fejlesztés eredményességének mérését célzó felülvizsgálat.

Szakértői bizottságok:

- Járási
- Vármegyei
- Országos

Járási szakértői bizottság a harmadik életévüket betöltött gyermekek vizsgálatát végzi. Feladata a beilleszkedési, a tanulási, a magatartási nehézség egállapítása vagy kizárása. Az ezzel kapcsolatos felülvizsgálatok is az ő hatáskörükbe tartoznak.

Az iskola megkezdéséhez szükséges fejlettségi szint megállapítása is az ő dolguk.

Amennyiben valamelyik gyereknél felmerül a sajátos nevelési igény lehetősége, akkor tovább küldik a vármegyei szakértői bizottsághoz.

A vármegyei szakértői bizottság a három évesnél fiatalabb gyerekek esetében is végez teljes körű pszichológiai, pedagógiai-gyógypedagógiai, illetve, ha szükség esetén orvosi vizsgálatot. Kiegészítő vizsgálatot végez a járási szakértői bizottságtól küldött gyerekek esetében a sajátos nevelési igény, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség megállapítására vagy kizárására. A sajátos nevelési igénnyel kapcsolatos felülvizsgálatokat is elvégzi. A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók és szüleik részére kiállítja a különféle kedvezmények igénybevételéhez szükséges igazolásokat. Javaslatot tesz a súlyosan-halmazottan fogyatékos gyermekek otthoni gondozására. A harmadik életév betöltése után javaslattal él a bölcsődei nevelésre. A fogyatékos fiatalok esetében a lakóotthoni elhelyezést irányozhatja elő.

Az országos szakértői bizottság feladata a mozgásszervi, az érzékszervi (látási, hallási) és a beszéd-fogyatékos megállapítása vagy kizárása. (15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet) 7. §)

2.8. Integráció ismert előnyei és hátrányai

Az integrált oktatást előnyeit és hátrányait is két szempontból vizsgálhatjuk. Az egyik nézőpont a speciális igényű gyermekeké a másik pedig többségi társaiké. A pozitívumok és negatívumok felsorolásakor mindkét szempontból vannak megállapítások.

Előnyök:

- Az integráció előnyei közé sorolhatjuk az érzékenyítést. A gyermekek megtanulják elfogadni a különbözőségeket. Egy pozitív társadalmi magatartásmintát kapnak. Kialakul a segítő gondolkodásmód. Ha meglátnak egy fogyatékkal élő embert nem a sajnálkozás lesz az első gondolatuk. (Fehér, Ágnes)
- A sajátos nevelési igényű gyermek a saját környezetében maradhat. A családjuktól és a megszokott lakóhelytől, közösségtől nem kell elszakadniuk. Mivel főként a nagyobb városokban van gyógypedagógiai intézmény, így a kisebb településekről elképzelhető, hogy kollégiumba kell költözni a gyermeknek vagy napi szinten utazni kell. (Fehér, 2020)
- A fogyatékkal élők későbbi társadalomba való beilleszkedését elősegíti, megkönnyíti. (Mesterházi, 2019)
- A speciális szükségletű gyerekek önértékelése az együttnevelésnek köszönhetően realisabb lehet. (Mesterházi, 2019)
- Az atipikus gyerekek megtanulják a segítséget elfogadni. (Mesterházi, 2019)
- Mind a speciális szükségletű gyerekek mind pedig ép társaik fejlődnek az integrációnak köszönhetően. A speciális szükségletű gyerekek látják egészséges társaikat, és a lehető legtöbbet szeretnék ők is kihozni magukból. Tehát egy fejlesztő környezet veszi őket körül. Ép társaik pedig megtanulják a feltétel nélküli segítségnyújtást, a társaikhoz való alkalmazkodást és kialakulhat bennük az empátia. (Mesterházi, 2019)

Hátrányok:

- Egy sajátos nevelési igényű gyermek integrálása többletfeladatot jelent az intézménynek, de főként a pedagógusoknak. A pedagógusnak figyelni kell a gyermek speciális igényeire.
- Ezen felül biztosítani kell a megfelelő körülményeket. Sok esetben a többségi pedagógusok nem rendelkeznek az ehhez szükséges megfelelő szakértelemmel. Így az

együttnevelés során a mindennapokban nem biztos, hogy a megfelelő fejlesztést, és megsegítést megkapja az akadályozott gyermek. (Fehér, 2020)

- A gyereket el kell fogadtatni a többségi társaival. Ez nem biztos, hogy minden esetben sikeres. Előfordulhatnak olyan helyzetek is amikor egy vagy több gyerek nem fogadja el akadályozott társát. Ilyenkor ki is közösihetik, a csoport, osztály peremére kerülhet, ami még jobban nehezíti a helyzetét. (Fehér, 2020)
- Egy integrált csoportban a gyenge teljesítményű tanulók a többiekhez hasonlítják magukat. Ez negatív irányba befolyásolja a gyerekek közérzetét. Motiváltsága is csökken. (Réthy, 2002)

2.9. A jelenlegi helyzet bemutatása, statisztikai adatok

A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján az alábbi táblázatokban megfigyelhetjük hogyan alakul a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma. A fogyatékoság típusa szerint mutatják meg az adatokat. A számokat a 2010/2011 -es tanévtől egészen a múlt, 2022/2023-as tanévig megtekinthetjük.

Az adatokat utoljára 2023. augusztus 17-én frissítették.

23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint			
Tanév	Enyhén értelmi fogyatékos gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középiskolákban	Középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középiskolákban	Nagyothalló gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középiskolákban
2010/2011	27 354	6 159	1 350
2011/2012	25 897	6 197	1 381
2012/2013	25 340	6 178	1 468
2013/2014	23 632	5 681	1 360
2014/2015	21 954	5 579	1 436
2015/2016	21 084	5 335	1 483
2016/2017	20 231	5 107	1 493
2017/2018	19 400	4 996	1 464
2018/2019	18 717	4 822	1 484
2019/2020	18 022	4 626	1 611
2020/2021	17 145	4 547	1 507
2021/2022	16 270	4 465	1 374
2022/2023	15 806	4 409	1 432

2. ábra: Az SNI tanulók száma fogyatékoságtípus szerint I

Forrás: 23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint (ksh.hu)

23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint			
Tanév	Siket gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középfokú iskolákban	Gyengénlátó gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középfokú iskolákban	Vak gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középfokú iskolákban
2010/2011	432	580	269
2011/2012	447	585	242
2012/2013	388	634	237
2013/2014	384	645	231
2014/2015	296	648	182
2015/2016	334	677	129
2016/2017	304	663	177
2017/2018	272	668	125
2018/2019	310	659	114
2019/2020	205	655	94
2020/2021	222	651	87
2021/2022	212	615	84
2022/2023	193	612	84

3. ábra: SNI tanulók száma fogyatékoságtípus szerint 2

Forrás: 23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint (ksh.hu)

23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint			
Tanév	Mozgásszervi fogyatékos gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középfokú iskolákban	Beszéd fogyatékos gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középfokú iskolákban	Enyhén értelmi fogyatékos és gyengénlátó gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középfokú iskolákban
2010/2011	1 272	3 820	138
2011/2012	1 444	4 328	126
2012/2013	1 536	5 142	129
2013/2014	1 648	5 465	120
2014/2015	1 704	5 768	132
2015/2016	1 778	6 041	159
2016/2017	1 842	6 481	122
2017/2018	1 877	6 614	217
2018/2019	1 839	6 436	181
2019/2020	1 881	6 679	173
2020/2021	1 783	6 650	180
2021/2022	1 701	6 348	201
2022/2023	1 728	6 662	188

4. ábra: Az SNI tanulók száma fogyatékoságtípus szerint 3

Forrás: 23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint (ksh.hu)

23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint				
Tanév	Enyhén értelmi fogyatékos és vak gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középiskolákban	Enyhén értelmi fogyatékos és nagyothalló gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középiskolákban	Enyhén értelmi fogyatékos és siket gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középiskolákban	Enyhén értelmi fogyatékos és mozgásszervi fogyatékos gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középiskolákban
2010/2011	35	208	30	340
2011/2012	40	233	25	398
2012/2013	36	200	24	377
2013/2014	46	254	34	366
2014/2015	42	273	30	378
2015/2016	48	283	29	352
2016/2017	46	248	31	386
2017/2018	61	234	24	321
2018/2019	50	185	15	334
2019/2020	44	187	12	359
2020/2021	37	169	18	383
2021/2022	41	173	13	427
2022/2023	28	145	18	372

5. ábra: Az SNI tanulók száma fogyatékoságtípus szerint 4

Forrás: 23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint (ksh.hu)

23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint					
Tanév	Siket-vak gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középiskolákban	Autizmus spektrum zavarral rendelkező gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középiskolákban	Súlyos tanulási zavarral rendelkező gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középiskolákban	Súlyos figyelem zavarral rendelkező gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középiskolákban	Súlyos magatartás-szabályozási zavarral rendelkező gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középiskolákban
2010/2011	13	2 264	32 166	..	2 838
2011/2012	29	2 688	34 107	..	2 568
2012/2013	50	3 319	30 104	3 150	2 381
2013/2014	44	3 061	31 272	3 320	2 406
2014/2015	14	3 298	32 928	3 554	2 214
2015/2016	17	3 868	34 316	3 922	2 314
2016/2017	17	4 449	35 129	4 576	2 537
2017/2018	20	5 186	36 322	5 036	2 462
2018/2019	8	5 797	37 692	5 354	2 758
2019/2020	70	6 593	38 700	6 030	3 060
2020/2021	26	7 480	39 838	6 481	3 093
2021/2022	12	8 437	45 333	5 874	2 972
2022/2023	9	9 737	45 521	6 422	3 158

6. ábra: Az SNI tanulók száma fogyatékoságtípus szerint 5

Forrás: 23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint (ksh.hu)

23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint				
Tanév	Középsúlyos értelmi fogyatékos és vak gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középfokú iskolákban	Középsúlyos értelmi fogyatékos és siket gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középfokú iskolákban	Középsúlyos értelmi fogyatékos és mozgásszervi fogyatékos gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középfokú iskolákban	Középsúlyos értelmi fogyatékos és autizmus spektrum zavarral rendelkező gyermekek, tanulók száma az óvodákban, általános és középfokú iskolákban
2010/2011	83	29	255	..
2011/2012	110	34	257	..
2012/2013	102	36	299	..
2013/2014	82	37	323	490
2014/2015	108	33	282	600
2015/2016	109	34	305	564
2016/2017	106	38	315	674
2017/2018	83	49	305	858
2018/2019	85	43	350	852
2019/2020	83	47	337	869
2020/2021	105	33	336	978
2021/2022	71	37	332	1 029
2022/2023	85	31	360	1 175

7. ábra: Az SNI tanulók száma fogyatékoságtípus szerint 5

Forrás: 23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint (ksh.hu)

23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint			
Tanév	Összesen	Korai fejlesztés és gondozásban részt vevő gyermekek	Súlyos és halmozottan fogyatékos gyermekek
2010/2011	79 635	1 974	2 057
2011/2012	81 136	2 526	2 357
2012/2013	81 130	2 609	2 302
2013/2014	81 270	2 277	2 179
2014/2015	82 016	3 760	2 165
2015/2016	83 954	4 143	2 488
2016/2017	85 730	4 666	2 584
2017/2018	87 411	5 133	2 412
2018/2019	89 056	5 636	2 478
2019/2020	91 331	5 887	2 485
2020/2021	92 845	5 739	2 523
2021/2022	97 286	5 232	2 579
2022/2023	99 588	5 654	2 618

8. ábra: Az SNI tanulók száma fogyatékoságtípus szerint, összesen

Forrás: 23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint (ksh.hu)

4. A kutatás bemutatása

A kutatásom során három, közeli környezetemben található általános iskolát választottam. Mindhárom intézmény Zala Vármegyében található. Mivel területileg adott volt a vizsgálat helyszíne, így a települések és az iskolák létszámát differenciáltam. Igyekeztem egy egészen kicsinek mondható települést, egy valamivel nagyobbat és egy kisvárost kijelölni.

Azt integrációval, mint fogalommal először 2006-ban találkoztam, amikor megkezdtem tanulmányaimat pedagógia alapszakon. Már akkor is érdekelt ez az oktatási forma. Mindig is fontosnak tartottam, hogy a gyermekeknek bármilyen sorssal ruházta is fel őket az élet joguk van együtt lenni. Sajnos tisztában vagyok vele, hogy ez, bármennyire is szeretnénk nem mindenki esetében megvalósítható. Vannak olyan fogyatékkal élő gyerekek, akiknek az állapota megköveteli a szegregált intézményben való elhelyezést. Tehát kíváncsi voltam, hogy napjainkban hogyan tudják az iskolák az integrációhoz szükséges feltételeket megteremteni.

A kutatás egyáltalán nem ad teljes képet a hazai helyzetről, csupán egy nagyon elenyésző részébe enged betekintést.

3.1. Kutatási kérdések

1. Milyen lehetőségük van megszerezni az SNI gyerekek gondozásához szükséges ismereteket?
2. Milyen mértékben ismerik az általuk oktatott SNI diákokat? Tisztában vannak e az erősségeikkel és gyengeségeikkel?
3. A pedagógusok ismerik e az általuk tanított gyerekek szakértői véleményének tartalmát? Főként az őket érintő részeket?
4. Mennyire veszik figyelembe a tanórákon és a számonkérések alkalmával a szakértői véleményben feltüntetett könnyítéseket? A számonkérés módját és minőségét igazítja az SNI tanuló képességeihez?
5. A pedagógusok differenciálnak e a tanórákon? A sajátos nevelési igényű tanulónak biztosítanak e egyéni haladási ütemet?
6. Mit tudnak tenni azért, hogy jobbra, könnyebbé, sikeresebbé tegyék ezeknek a gyerekeknek a tanulását, az iskolában eltöltött napjait?
7. Az érzékenyítésre van e lehetőségük? Milyen módon oldják meg?
8. Mi a pedagógusok véleménye az integrált oktatás gyerekekre gyakorolt hatásáról?
9. Hasznos e egy SNI tanulónak többségi intézménybe járni?

10. Van e megfelelő és hatékony együttműködés a szülők és a pedagógusok között, illetve a pedagógusok érdemben kommunikálnak e a segítő szakemberekkel?
11. Mi okozza a legnagyobb nehézséget a pedagógusoknak az integrált oktatás kapcsán?
12. A fejlesztéshez, oktatáshoz szükséges eszközök rendelkezésre állnak e az általános iskolában?
13. Az SNI gyerekek oktatásához, fejlesztéséhez szükséges szakemberekkel rendelkezik e az intézmény?

A törvények, rendeletek szabályozzák, a különböző szakirodalmak részletesen taglalják az eredményes együttnevelést. Ezekből megtudhatjuk, hogy milyen személyi és tárgyi feltételei vannak annak, ha atipikus fejlődésű gyermek ép társaival közös intézménybe jár. Szerettem volna feltérképezni, hogy a saját környezetemben ezek milyen szinten valósulnak meg. Természetesen a környezetemből, a tanulmányaimból már kaptam információkat a témát illetően, illetve saját tapasztalat útján is betekintést nyerhettem ebbe a világba.

3.2. Kutatásmódszertani eszköz bemutatása

A kutatásmódszertani eszközeim a kérdőív és az interjú. Az általános iskolákban dolgozó pedagógusokkal egy 21 kérdésből álló kérdőívet tölttettem ki. A kérdőív saját szerkesztésű. A kérdőív módja önkitöltős forma. A kérdések közül 16 db többválaszos zárt kérdés. A többi nyitott kérdés.

Az intézményvezetőkkel interjút készítettem. Strukturált interjút használtam. Az interjú 19 kérdésből állt. A kérdéseket személyesen tettem fel az igazgatóknak.

Az általam választott általános iskolákban segítőkészséggel fogadtak. Az intézményvezetők is a rendelkezésemre álltak az interjú erejéig.

3.3. A vizsgált intézmények és pedagógiai programjuk bemutatása

3.3.1. Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda Sík Sándor Tagintézménye

Az általános iskola Zalasabarban található. Ez egy körülbelül 500 lelkes falu. Az iskolának 74 tanulója van. Nyolc osztály van intézményben. Az alsó tagozatban a testnevelést, ének-zenét, rajzot és technikát összevontan tanítják. Az első és a második, illetve a harmadik és a negyedik

osztály alkotnak egy csoportot ezeken az órákon. A többi tantárgy oktatása osztályszinten valósul meg. A felső tagozaton az ötödik és a hatodik, illetve a hetedik és a nyolcadik osztály összevontan tanul. Az összevonás esetükben majdnem minden tantárgyat érinti.

Az intézmény teljeskörű integrációra törekszik, ezért a sajátos nevelési igényű gyerekeket az ép társaikkal együtt neveli és oktatja. A speciális szükségletű tanulóknak egyéni vagy kiscsoportos formában külön fejlesztő foglalkozásokat biztosítanak.

Megfogalmaztak egy pedagógiai rendszert a sajátos nevelési igényű tanulók különleges és hatékony iskolai gondozása, oktatása érdekében.

Meghatározták, hogy az alábbi tevékenységekkel tudják a pedagógusok a tanórákon segíteni az atipikus fejlődésű tanulókat:

- Gyakran ismétlik a tananyagot
- Differenciált foglalkozást tartanak
- Kialakítja az önálló tanulás szokásait
- Tanulási technikák megismertetése, alkalmazása
- Felzárkóztató foglalkozásokat tartanak

A pedagógus további feladatai:

- Egyéni fejlesztési tervet készít, és ez alapján egyéni haladási ütemet biztosít.
- Figyelembe veszi, hogy hogyan módosulhat a tantárgy tartalma a SNI tanulók esetében.
- Individuális módszereket alkalmaz.
- A szakértői véleményben található javaslatokat a tanórákon sem hagyja figyelmen kívül.
- Igyekszik alkalmazkodni az eltérő képességekhez és viselkedéshez.
- Konzultál a különböző szakemberekkel.
- Elfogadja és követi a szakemberek javaslatait, azokat saját tanóráin alkalmazza is.

A Pedagógiai Program az intézményben tevékenykedő gyógypedagógus feladatait is tartalmazza.

A gyógypedagógus tanórán kívüli feladatai:

- Egyéni fejlesztési tervek elkészítése

- Egyéni vagy kiscsoportos fejlesztő foglalkozások, terápiák megtartása
- Kapcsolattartás az iskolán kívül dolgozó segítő szakemberekkel és a szakértői bizottsággal
- Kommunikáció a többi pedagógussal
- Motiválással, felzárkóztató feladatokkal segíti a továbbhaladást
- Segíti a beilleszkedést a társas kapcsolatokat kialakítását
- Önállóságra ösztönzi a tanulókat
- Önálló tanulási módszerek elsajátíttatása
- Önbizalom erősítése
- Szülőkkkel való folyamatos kapcsolattartás

A programban külön kiemelik az egyéb felzárkóztatást segítő feladatokat.

Önálló pontban kifejtik részletesen a beszéd fogyatékos tanulók iskolai fejlesztésének elveit, illetve a pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tanulási, figyelem vagy magatartási nehézséggel küzdő tanulók fejlesztési céljait, alapelveit és feladatait.

3.3.2. Gelsei Weöres Sándor Általános Iskola

Ahogy az iskola neve is mutatja Gelse nevű településen található az intézmény. Gelse több, mint 900 lakossal rendelkező falu.

Az iskolának jelenleg 168 tanulója van. Nyolc évfolyam van az intézményben. Minden évfolyamon egy osztály van.

A Pedagógiai Program leírják az integrált oktatás alapelveit, melyek az alábbiak:

- Az esélyegyenlőség biztosítása, fejlesztése
- Önállóságra nevelés
- A társadalmi integráció elősegítése
- Képességek erősítése, fejlesztése

A következő rehabilitációs tevékenységek kerültek feltüntetésre a programban:

- Differenciált oktatás
- Speciális taneszközök használata
- Tanulókat önmagukhoz mértén értékelik
- A megállapított diagnózisnak megfelelő fejlesztést kapnak

- A gyógypedagógusok állandó jelenléte lehetővé teszi a napi rendszerességű kommunikációt a pedagógusokkal és szülőkkel
- Önálló tanulási szokások kialakítása
- Tanulópárok, tanulócsoportok szervezése
- Fontos a gyakoroltatás, ismétlés, rövid időn belüli visszacsatolás
- Előnyben részesítik a közvetlen tapasztalatszerzést, és a kislépésekben történő haladást
- Pozitív megerősítés, építő jellegű kritika alkalmazása
- Sokszínű tanórán kívüli programok biztosítása

A pedagógusok külön feladata az integrált oktatással kapcsolatban:

- Az egyéni fejlesztési tervek, diagnózisok ismerete
- Az intézmény értékelési rendszerének kidolgozásában való részvétel
- Segítő szakemberekkel folyamatos konzultáció, véleményük kikérése
- Rendszeres kapcsolattartás a szülőkkel
- A problémák hátterének megismerése
- Toleráns bánásmód a mindennapokban

Az iskolavezetés feladataként az alábbi teendőket foglalmazták meg:

- A törvényé háttér biztosítása, az aktuális információk figyelése, követése
- Tantárgyfelosztás
- Az oktatáshoz szükséges tárgyi eszközök biztosítása
- Továbbképzések, előadások szervezése a pedagógusok számára
- A gyógypedagógus munkájának segítése
- A felülvizsgálatok, időpontok keresése

A gyógypedagógus neve mellett szereplő legfontosabb feladatok:

- Az egyéni fejlesztési terv elkészítése
- Rehabilitációs, fejlesztő foglalkozások lebonyolítása
- A hatáskörébe tartozó tanulók iskolai életének figyelemmel kísérése
- A pedagógusok támogatása, szakmai tanácsadás
- Illetékes szakemberekkel, szakértői bizottsággal kapcsolattartás
- Az SNI tanulók dokumentációjának készítése, kezelése

3.3.3. Zalakarosi Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola

Az intézmény Zalakaroson található. Zalakaros közel 2400 fős város. Az intézménynek 200 tanulója van. Nyolc évfolyamon folyik az oktatás. Minden évfolyamon egy osztály van.

A Pedagógiai programban megtalálható legfontosabb célok az SNI tanulók integrálása kapcsán:

- Zökkenőmentes beilleszkedés biztosítása
- A többségi társakkal való együtt haladás feltételeinek megteremtése
- A tanuló egyéni igényeinek megfelelő módszerek választása
- Az írás, olvasás, számolás zavarainak fejlesztése

Az intézmény feladatai az integráció sikerességének érdekében:

- Szakemberek, tárgyi feltételek biztosítása
- Pedagógiai célú és egészségügyi habilitációs és rehabilitációs foglalkozások lebonyolítása
- A tantárgyi értékelés alól az intézményvezető adhat felmentést
- Az első évfolyamon az értékelés alól felmentett tanulónak egyéni továbbhaladást engedélyezhet az intézményvezető

A tanulókat fejlesztő, tanító pedagógusok feladata:

Differenciálás

A tantárgyak tartalmának hozzáigazítása a sajátos nevelési igényű gyerek kompetenciáihoz

Együttműködés, kommunikáció a szakemberekkel

Fejlesztési és ütemterv készítése

A szakértői véleményben szereplő tanórára vonatkozó javaslatokat alkalmazza

Gyógypedagógus tevékenysége:

- A diagnózist értelmezi
- Segíti a többi pedagógus szakmai munkáját, tanácsot ad a megfelelő eszközök is módszerek kiválasztásával kapcsolatban
- Egyéni fejlesztési tervet készít
- Habilitációs és rehabilitációs foglalkozásokat szervez
- Figyelemmel kíséri a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai tevékenységét

A Pedagógiai Program még néhány mondatban tartalmazza a fent felsoroltaknak a megvalósítási kereteit és módszereit. Taglalja a fejlesztés hatékonyságát és értékelését.

3.4. Az interjúk eredményei

3.4.1. Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda Sík Sándor Tagintézménye

A tagintézményvezető asszonnyal készítettem az interjút. A beszélgetést az sajátos nevelési igényű tanulók számával kezdtük. Ahogy az alábbi táblázat osztályonkénti bontásban mutatja összesen 11 fő SNI tanulót oktatnak az iskolában.

Az iskolának összesen 74 tanulója van. Ebből 1 fő 6. osztályos diák, aki sajátos nevelési igényű magántanuló. Tehát az iskola tanulóinak 14,86 %-a sajátos nevelési igényű.

Osztály	SNI tanulók száma
1. osztály	3 fő
2. osztály	0 fő
3. osztály	0 fő
4. osztály	2 fő
5. osztály	2 fő
6. osztály	3 fő
7. osztály	1 fő
8. osztály	0 fő
Összesen :	9 fő

9. ábra: SNI tanulók osztályonkénti megoszlása a zalaszabari iskolában

Forrás: Saját készítés

Az intézménybe, ahogy az az alapító okiratban is feltüntetésre került a beszéd fogyatékos és az egyéb pszichés fejlődési zavarral rendelkező SNI-t integrálnak.

A következő diagnózisokkal rendelkeznek a náluk tanuló gyerekek: kevert specifikus fejlődési zavar, figyelem és cselekvés zavara, iskolai készségek kevert zavara, kifejező (expresszív beszéd zavara), az írás zavara (diszgráfia), meghatározott olvasási zavar (diszlexia),

Az intézményben a tagintézményvezetőn kívül 5 fő teljes munkaidőben foglalkoztatott pedagógus, 1 fő részmunkaidős, 1 fő gyógypedagógia alapszakos végzős hallgató dolgozik. Tehát az iskolában az intézmény alkalmazásában álló gyógypedagógus látja el. A logopédiai fejlesztést egy utazó gyógypedagógus látja el. A pedagógusok munkáját 1 fő pedagógiai asszisztens segíti.

A speciális szükségletű gyerekek szakszerű ellátásához tanulásban akadályozottak pedagógiája, pszichopedagógia és logopédia szakirányú gyógypedagógusra van szükség.

A vezető asszony elmondása alapján a tanulónak előírt fejlesztési óraszámot úgy tudják megoldani, hogy csoportokat hoznak létre. A diákok csoportokba rendezésekor figyelembe veszik a diagnózist, fejlesztési területeket és a gyerekek osztályfokát is. Ezt a gyógypedagógus végzi el minden tanév elején. Természetesen, ha évközben változás történik, akkor a felosztást módosítják.

Az sajátos nevelési igényű tanulóknak az alsó és felső tagozatban is matematika és magyar tantárgyakból heti 1 óra korrepetálást tudnak biztosítani. Azonban sokszor a tanítók jelzik a gyógypedagógus felé, hogy mi okoz problémát a gyerekeknek, mit kell vele gyakorolni.

A szülők sajnos érdemben nem igazán kommunikálnak a pedagógusokkal. Hiába biztosítanak fogadóórát, szülői értekezletek formájában lehetőséget arra, hogy gyermekük fejlődéséről, előrehaladásáról érdeklődjenek. Ha a szülő együttműködne a szakemberekkel, otthon is követné az általuk adott tanácsokat, akkor eredményesebb lehetne a gyermekük.

A sajátos nevelési igényű gyerekek oktatásához az utazó logopéduson kívül más segítséget nem kapnak.

Sajátos nevelési igényű tankönyvrendelésre van lehetőségük, azonban a tanulók a többségi tankönyvekből tanulnak. A náluk tanuló gyerekek képesek a normál tanrend követésére.

Egy pályázat keretein belül volt rá lehetőség, hogy a pedagógusok a témával kapcsolatos előadásokon vehettek részt. Továbbá a helyi gyógypedagógus segíti a munkájukat, kérdéseikkel hozzá fordulhatnak.

A fejlesztésre a külön helyiséget úgy oldották meg, hogy az orvosi szobát jelölték ki erre a célra. Ennek használata egészen 2021-ig zavartalanul működött. A takarékoskodási intézkedések miatt a téli időszakban nem fűtik ezt a helyiséget, mivel az iskola egy a tanteremtől távolabb eső részében található.

Abban az esetben előnyös az együttnevelés, ha a gyerek kompetenciái, viselkedése ezt lehetővé teszi.

A tagintézményvezető asszony véleménye szerint az integráló iskolában tanító pedagógusoknak módszertani képzésre lenne szükségük. Ezen kívül legalább kettő

gyógypedagógiai (egy az alsó, egy pedig a felső tagozatban) asszisztens nagyban segítené a munkájukat.

Olyan eset még nem volt az intézményben, amikor tárgyi és személyi feltételek hiánya miatt nem tudtak volna valakit fogadni. Arra viszont a tavalyi évben volt példa, hogy egy tanulót a magatartása miatt egyéni tanrendű lett. a tanuló a közösségben önmagára és társaira is veszélyt jelentett. Az intézménytől továbbra is megkapja a szakvéleményben előírt fejlesztéseket.

Egyetlenegy tanuló volt az évek során, aki gyógyszeres kezelés alatt állt. A pedagógiai asszisztens volt felelős a gyógyszer adagolásért. Napi szinten egyszer, ebédidőben kellett odaadni a gyógyszert a diáknak.

3.4.2. Gelsei Weöres Sándor Általános Iskola

A gelsei általános iskolában az intézményvezető úrral készítettem interjút.

Az iskola létszáma 168 fő. Ebből 22 fő sajátos nevelési igényű diákjuk van. A tanulók 13%-a speciális szükségletű. Az alábbi táblázat mutatja, hogy melyik osztályban hány fő sajátos nevelési igényű tanuló van.

Osztály	SNI tanulók száma
1. osztály	1 fő
2. osztály	2 fő
3. osztály	3 fő
4. osztály	5 fő
5. osztály	2 fő
6. osztály	0 fő
7. osztály	5 fő
8. osztály	4 fő
Összesen :	22 fő

10. ábra SNI tanulók osztályonkénti megoszlása a gelsei iskolában

Forrás: Saját készítés

Az iskolaépület 2006-os megújulásakor egy pályázat miatt az alapítóokiratba a törvényben szereplő összes kategória (mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több

fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar) bekerült. Tehát mindenfajta sajátos nevelési igényű tanuló előtt nyitva áll az iskola.

Jelenleg az intézményben tanuló diákok az a következő diagnózisokkal rendelkeznek: tanulásban akadályozott, egyéb pszichés fejlődési zavar, ADHD, autizmus spektrum zavar.

Az iskolában 15 fő teljes munkaidős pedagógus látja el a feladatokat. Heten dolgoznak részmunkaidőben, és 2 fő gyógypedagógus végzi a szükséges fejlesztő foglalkozásokat. Pszichológus tankerületi szinten áll rendelkezésükre.

Egy pedagógiai asszisztens tevékenykedik az intézményben.

A két gyógypedagógus (aki közül az intézményvezető úr az egyik, a másik pedig egy tanító szakos pedagógus) az intézmény alkalmazásában áll. A logopédiai foglalkozásokat pedig az utazó hálózaton keresztül oldják meg.

Mindkét gyógypedagógus szakiránya a tanulásban akadályozottak pedagógiája. Ezen kívül az egyik pszichopedagógus végzettséggel is rendelkezik. Ezt a képzést 2023 őszén fejezte be.

A székértői véleményben előírt fejlesztő foglalkozások óraszámát gond nélkül tudják teljesíteni. Sőt a kötelezőnél több fejlesztő foglalkozásra is lehetőségük van. Egy héten 36 gyógypedagógiai foglalkozás van összesen. Az egyik gyógypedagógus a felső tagozattal, a másik pedig az alsó tagozattal foglalkozik.

Az alsó tagozatos tanulóknak osztályonként heti egy felzárkóztató órájuk van.

A szülőknek ebben az intézményben is biztosítanak konzultációs időpontokat. A szülők élnek is ezekkel az alkalmakkal. Az is előfordul, hogy megbeszélte időpont nélkül érdeklődnek gyógypedagógustól. Az igazgató úr szerint ez nagyon fontos, igazán örülnek neki, mert ez megkönnyíti és segíti a munkájukat.

Külső segítséget az EGYMI-től kapnak. Szakmai műhelyt működtet náluk, melynek során lehetőség van szakmai fejlődésre.

A sajátos nevelési igényű diákok a többségitől eltérő, számukra megfelelő tankönyveket használnak. A számonkérés is ezek alapján történik. A felső tagozatban az igazgató úr 6 órát tart csak a tanulásban akadályozott tanulóknak.

Az iskola teljes mértékben akadálymentes. A fejlesztő eszközökre éves anyagi keret van, ami körülbelül 100.000. Ft/tanév.

A pedagógusoknak az úgynevezett mesterprogram és érzékenyítő program keretén belül van lehetőségük plusz ismeretekhez jutni a sajátos nevelési igénnyel kapcsolatban. A nevelőtestületi értekezletekre a témában előadókat szoktak meghívni, illetve műhelyfoglalkozást tartanak.

A fejlesztő foglalkozásoknak 3 kisebb csoport befogadására alkalmas terem ad helyszínt.

Az interjú alanyom személy szerint fontosnak tartja az együttnevelést. Integráltan több ismeretet és tudást szereznek a gyerekek, ahogy ő fogalmazott „több ragad rájuk”. Nincsenek kirekesztve a gyerekek. Szegregáltan el vannak különítve.

Az igazgató úr 2011 óta dolgozik Gelsén. Ezalatt az idő alatt kettő olyan esetük volt, amikor nem járt sikerrel az integráció. Ilyenkor eltérő tantervű intézménybe kerültek a tanulók.

Véleménye szerint nem mindenki integrálható. Felül kellene vizsgálni, hogy kit lehet és kit nem. Úgy gondolja a szűrővizsgálatok nem megfelelőek. A problémákat sajnos későn mondják ki. A sajátos nevelési igényű tanulók értékelése elmondása szerint helyi alku kérdése. Előfordul olyan tananyag, amikor az eltérőnek semmi köze nincs a többségihez. Úgy látja az eltérőt jobban lehet alkalmazni az ép diákok körében is.

Az igazgató úr egyetlen olyan tanulóról tud, akinek helyi forrásból nem tudták biztosítani a szükséges szakembert. Egy hallássérült diákról van szó. Végül Kaposvárról kapott segítséget. Tehát megoldották a szakember hiányt, a tanuló maradhatott az iskolában.

Szinte mindig van olyan gyerekek, aki gyógyszert szed. A gyógyszeradagolás nekik nem okoz problémát.

Amikor az első osztályosok megkezdik náluk a tanulmányaikat elvégeznak velük egy rövid DIFER mérést. Ha ez problémát jelez, akkor a hosszú változatot is megcsinálják. ha beigazolódik a gyanú, akkor egyeztetnek a szülővel. ha szükséges, akkor kéri a szakértői bizottság vizsgálatát.

Fontosnak tartaná a kommunikációt a többi többségi iskola gyógypedagógusaival. Az integráló iskolák gyógypedagógusainak konzultációs lehetőségeket kellene biztosítani.

Szakmailag nagy segítség lenne, ha a gyógypedagógusok egyeztethetnének a szakértői bizottsággal.

Hasznos lenne egy saját mérőeszköz kidolgozása.

3.4.3. Zalakarosi Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola

A zalakarosi iskolában az intézményvezető asszonnyal készítettem interjút. Az iskola összlétszáma: 200 fő. Ebből 17 fő a sajátos nevelési igényű tanuló. Ez az összlétszámnak 8,5 %-a.

Osztály	SNI tanulók száma
1. osztály	0 fő
2. osztály	0 fő
3. osztály	2 fő
4. osztály	2 fő
5. osztály	2 fő
6. osztály	1 fő
7. osztály	5 fő
8. osztály	5 fő
Összesen :	17 fő

11. ábra SNI tanulók osztályonkénti megoszlása a zalakarosi iskolában

Forrás: Saját készítés

Az intézményben tanuló sajátos nevelési igényű gyerekek között van diszlexia, diszgráfia és iskolai készségek kevert zavara diagnózis.

Az alapító okiratban az egyéb pszichés fejlődési zavar szerepel, mint az intézménybe integrálható kategória.

Az intézményben összesen 19 pedagógus dolgozik. Kettő félállású pedagógiai asszisztens segíti a munkájukat. Saját, az intézmény alkalmazásában álló gyógypedagógus végzi a fejlesztő tevékenységet.

A szakértői vélemények alapján nincsen szükségük más szakemberre. a szakértői véleményekben meghatározott óraszámokat a helyi gyógypedagógussal az előírásnak megfelelően tudják teljesíteni. Minden sajátos nevelési igényű tanuló megkapja a számára előírt mennyiségű és szakirányú fejlesztést.

Ezekén kívül heti 1-1 korrepetálást tartanak matematikából és magyarból minden osztályban, valamint kémiából és német nyelvből összevontan.

A gyógypedagógus hetente tart fogadóórát, ahol a szülők konzultálhatnak vele a gyereküket érintő kérdésekről. A szülők kapnak rá lehetőséget, hogy megismerjék a gyógypedagógus által készített fejlesztési tervet, a tanuló érékelését. A sajátos nevelési igényű diákokról félévente készítenek jellemzést, amelyet szintén megtekinthet a szülő. Az igazgató asszony elmondása alapján a szülők élnek ezekkel a lehetőségekkel és keresik a gyógypedagógust.

Külső segítséget nem igazán kapnak az integrált oktatáshoz. Az intézményen belül a gyógypedagógus segíti a pedagógusok munkáját. Ismerteti velük a szakértői véleményben foglaltakat. Az adott gyereket tanító minden pedagógussal, hogy tudják melyik tantárgy esetében mire kell figyelni az adott kollégának.

Sokféle taneszköz áll a rendelkezésükre a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztéséhez. Ugyanakkor a tanórákra nem kapnak más tankönyveket és taneszközöket. Ugyanabból a tankönyvből tanulnak, mint a többségi társaik. Esetükben mennyiségi differenciálást alkalmaznak a tananyag kapcsán.

A sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához, neveléséhez szükséges ismereteket a helyi gyógypedagógus közvetlen és személyes segítségével jutnak hozzá a tanárok. Továbbá szaktanácsadói segítséget kértek, és kaptak is.

Arra a kérdésre, hogy előnyösnek tartja-e az SNI gyermekek integrált oktatását, nevelését azt a választ kaptam, hogy a náluk tanuló gyerekek problémái esetén eredményes.

Az iskolában van külön fejlesztésre szolgáló helyiség.

A súlyosabb problémával rendelkező gyermekek integrált oktatásához több szakemberre lenne szükség.

Olyan eset még nem fordult elő az intézményben, hogy a szükséges feltételek hiánya miatt nem tudtak akadályozott tanulót fogadni. Abban az esetben, ha pszichopedagógusra vagy logopédusra van szükség a pedagógiai szakszolgálatától kérnek segítséget. Az utazó szakember személyében kapnak is.

Gyógyszeres kezelés alatt álló tanulójuk nem volt és jelenleg sincs.

3.5. Kérdőívek eredményei

3.5.1. Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda Sík Sándor Tagintézménye

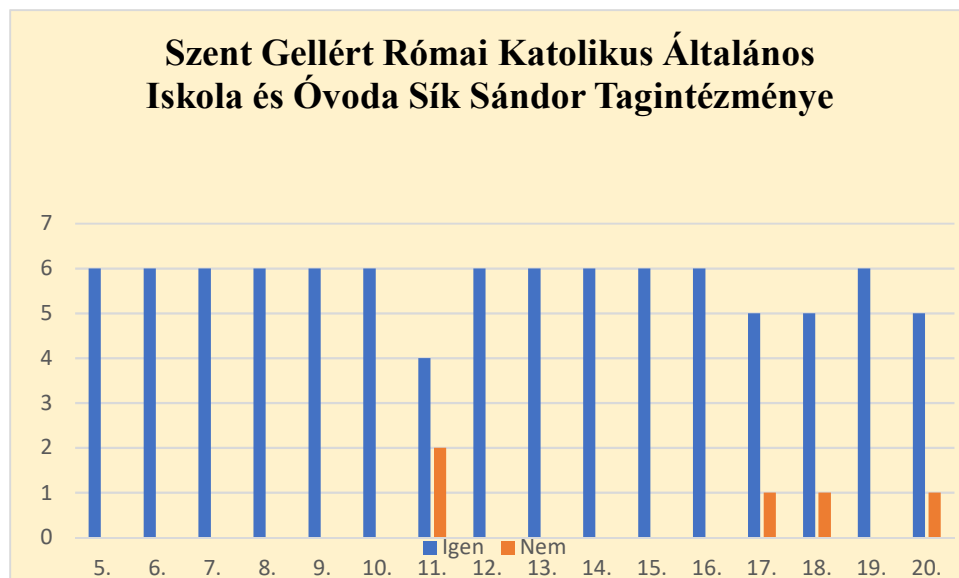
Az intézményben 6 pedagógus töltötte ki a kérdőívet.

Pedagógusok végzettségük alapján:

- 1 fő tanító testnevelés műveltségterülettel, hitoktató 1-8. osztályban tanít
- 1 fő tanító magyar műveltségterülettel, 1., 2. és a 7., 8. osztályban tanít.
- 1 fő tanító rajz műveltségterülettel, az 1. és a 3-8. osztályba tanít
- 1 fő tanító, 2-4. osztályban tanít

- 1 fő matematika-fizika-informatika szakos, 4-8. osztályban tanít
- 1 fő biológia-földrajz-kémia szakos, 5-8. osztályban tanít

Közülük négyen osztályfőnöki feladatokat is ellátnak.

12. ábra A Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda Sík Sándor Tagintézménye pedagógusainak az 5-20-ig kérdésekre adott válaszai.

Forrás: saját szerkesztés

A kérdőívekre adott válaszok alapján az intézmény összes pedagógusa azt nyilatkozta, hogy az általa tanított sajátos nevelési igényű gyerekekről megkapja a szakértői véleményt.

Az akadályozott tanulók megsegítéséhez szükséges ismereteket a gyógypedagógus és logopédus kollégától szerezték meg.

Tisztában vannak vele, hogy milyen kedvezményekre jogosult az általuk tanított osztályokba járó atipikus fejlődésű tanuló.

A válaszadó pedagógusok szerint az intézményben biztosítottak az integráláshoz a tárgyi és személyi feltételek. Itt említik a megfelelő személyi feltételt (gyógypedagógus, logopédus) és a fejlesztő órákat.

A segítő szakemberekkel hatékonyan együttműködnek. Folyamatosan kommunikálnak egymással.

A szülőkkel való kommunikációt, kooperációt nem mindenki tartja megfelelőnek. Aki szerint megvalósul, ő főként emailben és telefonon tartja a kapcsolatot. Az együttműködés megvalósulását pedig abban látja, hogy a szülő otthon is elvégzi a gyerekekkel az aktuális

gyakorlatokat (pl.: logopédia), illetve elviszi a szükséges felülvizsgálatra. Aki szerint nem jól működik a szülőkkel a kooperáció, annak oka a szülő érdektelensége.

Biztosítanak egyéni haladási ütemet a diákoknak. Azonban ez legtöbbször a tananyag csökkentésében, tanórai segítségnyújtásban, plusz figyelemben valósul meg.

A sajátos nevelési igényű tanuló erősségeit és gyengeségeit igyekeznek feltárni.

A megtanulandó tudásanyagot csökkenti, ahogy az az előzőekben is elhangzott.

A számonkérés során is van mennyiségi és módbeli differenciálás a sajátos nevelési igényű tanuló képességei alapján.

Egy pedagógus kivételével mindenki azt nyilatkozta, hogy differenciáltan oktatja az akadályozott tanulót. Több segítséget, kevesebb és egyszerűbb feladatot ad a tanulónak.

Abban megegyeznek a vélemények, hogy a sajátos nevelési igényű tanuló hatással van a társaira. Azonban nem egyformán befolyásolják többségi társaikat. Van akiből segítőkészséget váltanak ki, van akiből pedig türelmetlenséget.

Érzékenyítésre leginkább a tanórákon van lehetőség, például páros munka alkalmával, ahol mindkét félnek van felelőssége.

A többség szerint hasznos lehet az SNI tanulónak az integrált oktatás.

A pedagógusok válaszai alapján az SNI tanulók integrálása kapcsán a legnagyobb nehézséget a tananyag mennyisége, az időhiánya okozza. Ezeken felül nehézséget okoz, ha nagyszámú problémával küzdő gyerek van az osztályban. A problémák között szerepel az is, hogy az ép tanuló nehezebben haladhat, mert elmegy az idő az SNI gyerek fegyelmezésével és differenciálásával.

3.5.2. Gelsei Weöres Sándor Általános Iskola

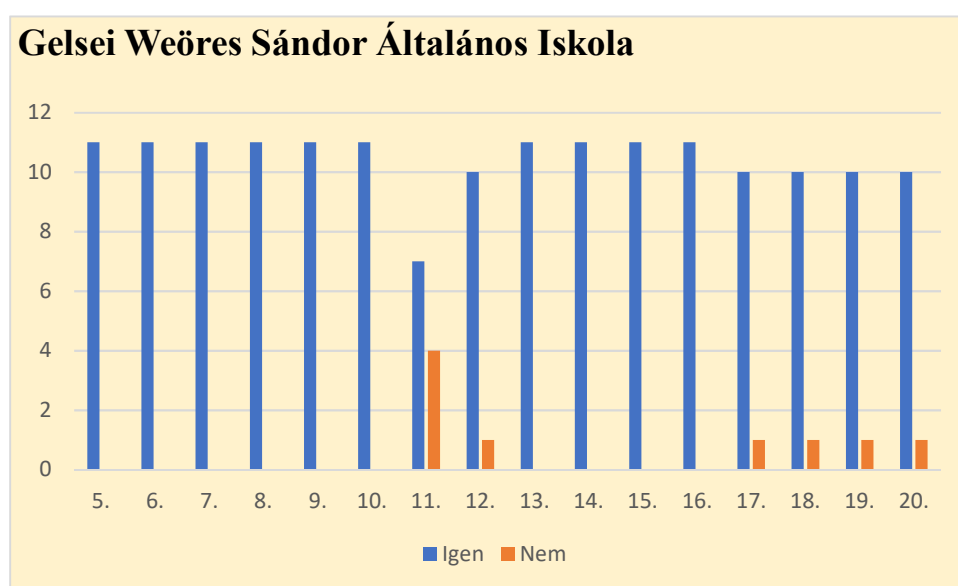
Az iskolában 11 pedagógus töltötte ki a kérdőívet. A pedagógusok végzettsége az alábbiak szerint alakul:

- 1 fő tanulásban akadályozottak szakos gyógypedagógus, 5., 7. és 8. osztályban tanít
- 1 fő gyógypedagógus tanulásban akadályozottak és pszichopedagógia szakiránnyal, 1-8. osztályban tanít
- 1 fő tanító magyar műveltségterülettel, 1., 2., 7. és 8. osztályban tanít
- 1 fő tanító ének-zene műveltségterülettel, 3. és 5-8. osztályban tanít
- 1 fő matematika-német szakos tanár, 5-8. osztályban tanít

- 1 fő tanító német műveltségterülettel, etikát tanít a felső tagozatban, 2., 4. és 5-8. osztályban tanít
- 1 fő tanító, 1. osztályosokat tanít
- 1 fő tanító, 1. és 2. osztályosokat tanít
- fő tanító, a 2. osztályban tanít
- 1 fő tanító rajz műveltségterülettel, 1. és 3-8. osztályokban tanít
- 1 fő tanító és fejlesztőpedagógus, a 4. osztályban tanít

Közülük hatan látnak el osztályfőnöki feladatokat is.

Az alábbi ábrán a pedagógusok öttől a húszig számú kérdésekre adott válaszait láthatjuk.

13. ábra: A Gelsei Weöres Sándor Általános Iskola pedagógusainak az 5-20-ig kérdésekre adott válaszai.

Forrás: saját szerkesztés

A pedagógusok az őket érintő szakértői véleményeket megkapják. Egy személy válaszolt úgy, hogy csak akkor kapja meg, ha kéri. Egy másik pedagógus pedig hiába tanít több osztályban, csak a saját osztályára vonatkozóan kapja meg írásban a szakértői véleményt. A többi osztály sajátos nevelési igényű gyerekeiről csak szóban kap információkat.

Az SNI gyerekek oktatásához, neveléséhez szükséges információkat tanfolyamok, önképzés, előadások és könyvek segítségével szerezték meg. Továbbá a szóbeli kommunikáció során, a kollégákkal való információcserekor volt erre lehetőségük a pedagógusoknak. Két tanító nyilatkozott úgy, hogy az egyetemen, egy kurzus keretén belül, illetve a szakirányú képzés során volt lehetőségük tanulni.

A kérdőívet kitöltő pedagógusok mindegyike úgy gondolja, hogy tisztában van azzal, hogy tanulóinak a szakértői véleménye milyen kedvezményekre jogosítja fel a gyereket.

Az intézményben a tárgyi feltételeket is megfelelőnek tartják a tanítók és tanárok. Rendelkezésükre áll külön helyiség a fejlesztéshez. Fejlesztő játékok, eltérő tanmenetű tankönyvek, tükrös szoba segíti az oktató-nevelő munkát. a mozgáskorlátozottak részére egy lift is található az intézményben. Ezeken kívül tabletek állnak a sajátos nevelési igényű gyerekek szolgálatában tanulás céljára.

A személyi feltételeket a két gyógypedagógus, egy fejlesztő pedagógus, az utazó logopédus és a kéthetente egyszer érkező pszichológus biztosítja az intézményben.

A főállású gyógypedagógusokkal napi szinten megvalósul a kétirányú kommunikáció a gyermekek fejlődése kapcsán.

A válaszadók közül heten azt mondták, hogy havi rendszerességgel beszélnek a szülőkkel. Ez megvalósulhat telefonon, emailben, illetve személyesen is. Közülük egy pedagógus fogalmazott úgy, hogy szerencsére az ritka, ha a szülőt nem érdekli a gyermeke fejlődése. Négyen válaszoltak úgy, hogy nem, vagy csak részben valósul meg a megfelelő kooperáció és kommunikáció a szülővel. Ennek okaként a szülők érdektelenségét nevezték meg. Nme érdeklődik a szülő afelől, hogy a gyermekét miben tudná segíteni.

A sajátos nevelési igényű tanulónak egy pedagógus kivételével mindenki biztosít egyéni haladási ütemet.

A pedagógusok képesek feltárni a gyermekek egyéni szükségleteit.

Megismerik a tanulók erősségeit és gyengeségeit a közös munka során.

Az akadályozott tanulók esetében csökkentik az elvárt tudás mennyiségét.

A számonkérés módját, időtartamát, mennyiségét is az adott sajátos nevelési igényű tanuló képességeihez igazítják.

Tízen nyilatkoztak úgy, hogy differenciáltan tanítják a SNI tanulót, amely több idő, kevesebb feladat adásával valósul meg. Van, aki más típusú, a többségitől eltérő feladatot ad. Egy pedagógus írta azt, hogy ha szükséges szóban is lehet feladatmegoldás, nemcsak írásban. Az egyik pedagógus matematika órán egyéni haladási ütemet is biztosít. A saját tempójukban dolgozhatnak az SNI gyerekek. Van, aki tanulást segítő eszközöket is használ az oktatás során. A fejlesztő pedagógus és az egyik gyógypedagógus egyénre szabott fejlesztési terv és egyéni tanmenet alapján a többségitől eltérő tankönyvekből tanítja a gyerekeket.

Kilenc fő szerint hatással van az atipikus fejlődésű gyermek jelenléte a többségi társaira. Ez a szociális kompetenciák kölcsönhatásában mutatkozik meg. Toleranciát, empátiát,

segítőkészséget, türelmet, önzetlenséget, elfogadást, összetartozást tanulnak egymástól. Azonban az elfogadás van akinél nehezen valósul meg.

Egy pedagógus nyilatkozott úgy, hogy nincs lehetősége érzékenyítésre. A többieknek van rá módjuk tanórákon tanuló párokkal, közös játék, beszélgetések során. Az eltérő tantervű iskolával fennálló konzorcium keretei között a mindennapi segítségnyújtás, speciális órák és videók segítségével. A szituációs és drámajátékok alkalmazása is eredményes lehet az érzékenyítés területén.

A sajátos nevelési igényű gyerekek a többség válaszai alapján hasznára válik az integrált nevelés. Egy fő mondta azt, hogy szerintem nem előnyös. Volt, aki megjegyezte, hogy ez az adott SNI gyermektől is függ. Tehát nem minden esetben előnyös az együttnevelés.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált oktatás-nevelése során a legnagyobb nehézséget érzékenyítés és a differenciálás okozza. Sok figyelmet és sok segítséget igényelnek az SNI gyerekek. Nem egyszerű a külön feladatadás. Sok keresgéléssel, kutatással jár az érdekes, a gyerek fejlődését szolgáló és sikerélményt is biztosító feladat megtalálása. Ez nagyban megnyújtja az órára való felkészülés idejét. A tanórán folyamatos ellenőrzést igényelnek ezek a gyerekek.

Az agresszív magatartásforma nagy kihívást jelent a pedagógusok számára, mert nagy mértékben zavarja a többi tanulót.

A pedagógusok véleménye szerint több idő kellene az sajátos nevelési igényű gyerekekre. Egy adott csoporton, osztályon belül szinte már minden tanuló egyéni bánásmódot igényel. Ennyi felé képtelenség differenciálni.

Az egyik tanító osztályába öt SNI tanuló jár, különböző diagnózisokkal. Van köztük elektív mutizmussal küzdő és enyhe értelmi fogyatékos is. A pedagógus néha úgy érzi, hogy szétszakad az öt különböző problémával küzdő gyerekekre való figyelés közben. Mellette pedig elmarad az ügyesebbekre való tényleges odafigyelés, illetve a nem sajátos nevelési igényű, de szintén segítséget igénylő, gyengébben teljesítő tanulókkal való külön foglalkozás. Rájuk már nem jut elég idő.

Továbbá problémát okoz az óraadók, áttanítók iskolai értékrendtől eltérő viszonyulása.

Nagyon sokszor a jogi szabályok életidegenek, a valós életben nehezen alkalmazhatók.

A tipikus fejlődésű tanulók szüleinek szemléletmódja is akadályozza, megnehezíti az integrációs tevékenységet.

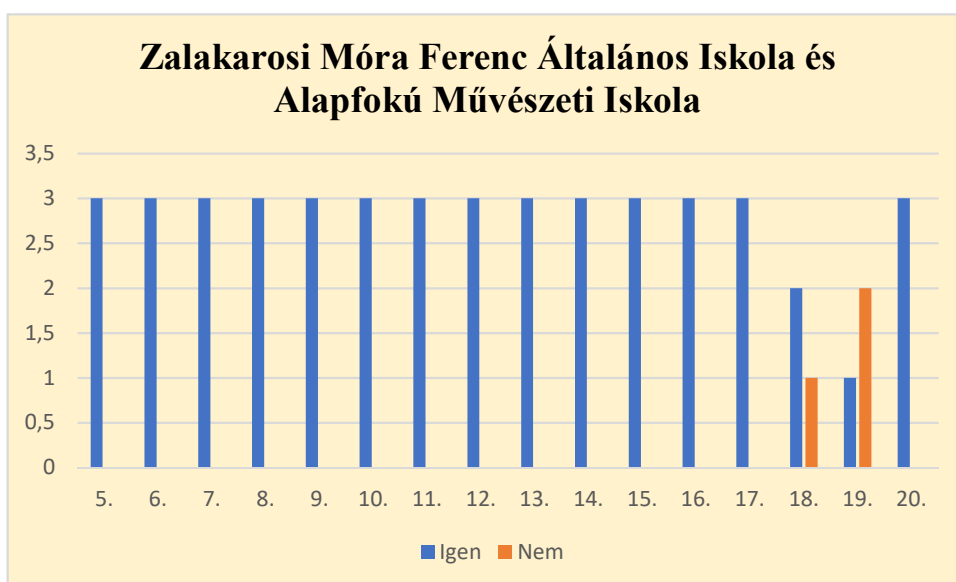
3.5.3. Zalakarosi Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola

A zalakarosi iskolában három pedagógus töltötte ki a kérdőívet. Az alábbi végzettségük a pedagógusok:

- 1 fő magyar nyelv és irodalom szakos tanár, gyógypedagógus tanulásban akadályozottak pedagógiája szakiránnyal, nyelv- és beszédfejlesztő pedagógus, 5. és 7. osztálynak magyar nyelv és irodalmat tanít, illetve 1-8. osztályig BTMN és SNI tanulóknak fejlesztő és rehabilitációs órákat tart kiscsoportos formában.
- 1 fő tanító, 4. osztályban tanít
- 1 fő biológia-földrajz szakos tanár, 5-8. osztályban tanít.

Közülük egy fő, aki osztályfőnök is.

Az alábbi ábrán a pedagógusok válaszainak eloszlása tekinthető meg. A válaszok az 5-20-ig kérdésekre vonatkoznak.

14. ábra: A Zalakarosi Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola pedagógusainak az 5-20-ig kérdésekre adott válaszai.

Forrás: saját szerkesztés

Minden pedagógus megkapja az általuk tanított gyerekek szakértői véleményét.

A sajátos nevelési igényű gyerekek megsegítéséhez szükséges információkat a továbbképzéseken, műhelymunkák keretén belül, értekezleteken, gyógypedagógussal történő konzultáció során van alkalmuk, lehetőségük megszerezni.

A tanárok, tanítók tisztában vannak vele, hogy milyen kedvezményeket adhatnak az atipikus fejlődésű gyerekeknek.

Az intézményben a pedagógusok válaszai alapján adottak a tárgyi feltételek a speciális szükségletekkel rendelkező gyermekek fogadásához, ellátásához. Az iskola épülete akadálymentesített. Rendelkezésükre áll egy fejlesztő terem, egy mozgásfejlesztő terem, segédeszközök, fejlesztő eszközök és játékok. Ezeken kívül a nagyothallók számára az indukciós hurok nyújt segítséget.

A személyi feltételeket is megfelelőnek találják a nyilatkozó pedagógusok. Az iskola rendelkezik gyógypedagógussal, illetve ha szükséges, akkor a szakszolgálatról érkezik hozzájuk logopédus és pszichopedagógus.

A szakemberekkel megvalósul a hatékony kommunikáció. Napi szinten egyeztetnek a gyógypedagógussal. Ötleteket, segítséget kapnak tőle a differenciálás és a kedvezmények megadásának megvalósításához.

A szülőkkel a fogadóórák keretén belül tartják a kapcsolatot, illetve a Kréta rendszeren keresztül váltanak üzenetet. A gyógypedagógus minden héten biztosít konzultáció lehetőséget a szülőknek. A szülők nagy része él is ezzel a lehetőséggel. Sajnos azonban náluk is vannak olyanok, akik nem érdeklődnek a gyerekük felől.

Egyéni haladási ütemet biztosítanak a sajátos nevelési igényű tanulóknak. A szükségleteiket képesek feltárni és felismerni. Igyekeznek megismerni a gyengeségeiket és az erősségeiket.

A speciális szükségletű gyerekek képességeihez igazítják az elvárt tudás mennyiségét, minőségét és a számonkérés módját, mennyiségét.

A differenciált oktatás kérdésre mindenki igennel válaszolt. A pedagógusok véleménye szerint differenciálni lehet a tanórákon a tananyag tartalmával és mennyiségével, a követelményekkel, a tanulásszervezéssel és a számonkérések módjával is. Például a versmondásnál rajzos vagy hívószavas vázlat használata, kevesebb feladat, több idő, feladatok értelmezésében segítség nyújtása. Lehet egyéni feladatlapot összeállítani, páros munkában dolgoztatni a diákokat, tanulópárokat alkotni és késleltetett számonkérést alkalmazni. A válaszok között a több idő adása és kevesebb feladat adása dominált.

Egy válaszadó mondta azt, hogy a sajátos nevelési igényű tanuló jelenléte nincs hatással az ép társaira. A többiek úgy vélekedtek, hogy a tipikus fejlődésű gyerekek elfogadóbbak, segítőkészebbek lesznek. A délutáni tanórákon szívesen segítenek az osztálytársaiknak, ha szükséges. Egy pedagógus válaszolta azt, hogy van lehetősége érzékenyítésre. Az osztályfőnöki órákon alkalmazza az ENABLE nevű program osztályfoknak megfelelő anyagait, videóit és feladatait. Ezek a az iskolai bántalmazások megelőzésén kívül a másság elfogadásában is segíthetik a tanulókat.

A pedagógusok szerint hasznára válik az SNI tanulónak, ha integrált oktatásban vesz részt.

Az együttnevelés során a tanároknak, tanítóknak a legnagyobb nehézséget az idő hiánya és a tanulók osztályozása, értékelése jelenti. Egy adott tanórán nem jut elég idő a magas létszámú osztályokban a megsegítésükre.

Az intézményben tanulási zavarokkal küzdő sajátos nevelési igényű diákok vannak. Az egyik pedagógus meglátása szerint az ő megsegítésük nem okoz különösebb problémát a tanórákon, mivel differenciálásra, több segítségadásra és odafigyelésre van szükség.

3.6. Eredmények összevetése

Az alábbi táblázatban a kutatás szempontjából legfontosabb kérdésekre adott válaszok találhatók meg.

Az integráló intézményben dolgozó pedagógusoknak nincsen egységes képzési rendszere, ahol a sajátos nevelési igénnyel és az együttneveléssel kapcsolatos tudnivalókhoz hozzájuthatnának. A pedagógusok többsége értekezleteken, előadásokon és önképzés által sajátítja el a szükséges tudnivalókat.

Mindhárom intézményben saját alkalmazásban állnak az ott dolgozó gyógypedagógusok. Ez egy nagyon fontos és hasznos dolog, ugyanis szinte bármikor a kollégáik rendelkezésére tudnak állni. Legyen szó szakértői véleményről, segítség- és információkérésről.

A tanárok figyelembe veszik a sajátos nevelési igényű tanuló képességeit, állapotát a tanórákon és a számonkérések alkalmával is. A diákok lehetőségeihez igazítják annak módját, idejét és minőségét. A tanórákon alkalmazzák a differenciálást. Itt legtöbbször az idővel és a feladatok, tananyag mennyiségével differenciálnak.

A pedagógusok többsége és minhárom intézményvezető hasznosnak tartja az integrált oktatást. Mindkét csoport esetében vannak pozitív hatásai. Persze itt azt is megemlítik, hogy vannak olyan speciális szükségletű tanulók, akik esetében csak a szegregált oktatás lehetséges. Az intézményválasztásnál mindig a gyerek érdekeit kell szem előtt tartani.

A pedagógusok megfelelőnek tartják a személyi és tárgyi feltételeket. Az intézmény vezetők az interjú során kifejtették, hogy a személyi feltételeken kellene változtatni. Nagy segítség lenne az iskoláknak, ha gyógypedagógiai asszisztensek segítenék az integráló osztályokban tanító tanárokat. Az integrált oktatás egyéb feltételeinél szót ejtettem a pedagógusok hozzáállásáról. Az óraadó tanárok sok esetben nem teszik magukévá az integráló intézmény szemléletét.

Az együttnevelés során felmerülő probléma, ami mindhárom intézménynél előtérbe került az időhiány. A pedagógusoknak nincs elég idejük felkészülni a tanórákra, illetve a tanórákon

képtelenség annyi időt szánni a gyerekekre, amennyi szükséges lenne. Ha olyan osztály van, ahol több SNI tanuló van, illetve különbözőek a diagnózisok az is nehezíti a pedagógus munkáját.

Kérdések	Sík Sándor Tagintézmény	Gelsei Ált. Isk.	Zalakarosi Ált. Isk.
Milyen lehetőségük van megszerezni az SNI gyerekek gondozásához szükséges ismereteket?	Előadások, gyógypedagógus által	Tanfolyam, előadások, önképzés, könyvek, gyógypedagógus által	Továbbképzések, műhelymunkák, értekezletek, gyógypedagógus által
A pedagógusok ismerik e az általuk tanított gyerekek szakértői véleményének tartalmát?	Igen, ismerik. Gyógypedagógustól kapnak információt.	Igen, megkapják az őket érintő szakértői véleményeket.	Igen, megkapják az általuk tanított gyerek szakvéleményét.
A számonkérés módját és minőségét igazítja az SNI tanuló képességeihez?	Igen, figyelembe veszik az SNI tanuló képességét.	Igen, figyelembe veszik az SNI tanuló képességét.	Igen, figyelembe veszik az SNI tanuló képességét.
A pedagógusok differenciálnak e a tanórákon?	Igen	Igen	Igen
Hasznos e egy SNI tanulónak többségi intézménybe járni?	Igen	Igen	Igen

A fejlesztéshez, oktatáshoz szükséges eszközök rendelkezésre állnak e az általános iskolában?	Igen	Igen (játékok, SNI tankönyvek, tükrös szoba, lift, tabletek)	Igen (akadálymentesített épület, fejlesztő termek, játékok, indukciós hurok)
Az SNI gyerekek oktatásához, fejlesztéséhez szükséges szakemberekkel rendelkezik e az intézmény?	Igen (gyógypedagógus, utazó logopédus)	Igen (gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, utazó logopédus, pszichológus)	Igen
Mi okozza a legnagyobb nehézséget a pedagógusoknak az integrált oktatás kapcsán?	tananyag mennyisége, időhiány, több SNI gyerek egy osztályban	Óraadó pedagógusok és a többségi szülők szemlélete, differenciálás, érzékenyítés, megosztott figyelem, időhiány, agresszív magatartásforma	Időhiány a felkészülésnél és a tanórákon.

1. táblázat: A legfontosabb kérdésekre adott válaszok intézményenként

Forrás: saját készítés

3.7. Kutatási kérdések megválaszolása

1. Milyen lehetőségük van megszerezni az SNI gyerekek gondozásához szükséges ismereteket?

A tantestületi értekezleteken, műhelymunkák során, tanfolyamok, könyvek segítségével szereznek információt a munkájukhoz. A gyógypedagógus és segítő szakemberek is ellátják őket hasznos információval.

2. Milyen mértékben ismerik az általuk oktatott SNI diákokat? Tisztában vannak e az erősségeikkel és gyengeségeikkel?

A pedagógusok odafigyelnek a tanulóikra. Tisztában vannak vele, hogy miben jók és miben szorulnak segítségre.

3. A pedagógusok ismerik e az általuk tanított gyerekek szakértői véleményének tartalmát? Főként az őket érintő részeket?

A pedagógusok többsége tisztában van a rávonatkozó tartalommal. Vagy megkapja a szakvélemény másolatát, vagy a gyógypedagógus szóban tájékoztatja a tantárgyához tartozó könnyítésekről, illetve a legfontosabb tudnivalókról.

4. Mennyire veszik figyelembe a tanórákon és a számonkérések alkalmával a szakértői véleményben feltüntetett könnyítéseket? A számonkérés módját és minőségét igazítja az SNI tanuló képességeihez?

A pedagógusok a számonkérések alkalmával megadják a sajátos nevelési igényű tanulóknak az előírt kedvezményeket. Sok esetben alapból több időt kapnak a tanulók a feladatok megoldására. Ha szükséges a számonkérés módját is módosítják. Például írásbeli dolgozat helyett szóban feleltetik.

5. A pedagógusok differenciálnak e a tanórákon? A sajátos nevelési igényű tanulónak biztosítanak e egyéni haladási ütemet?

A pedagógusok válaszai alapján azt mondhatjuk, hogy alkalmazzák ezt a módszert. Azonban a többség úgy nyilatkozott, hogy főként más feladatokat és hosszabb időt biztosítanak a speciális igényű tanulóknak.

6. Az érzékenyítésre van e lehetőségük? Milyen módon oldják meg?

Az érzékenyítése mindenhol szánnak időt. Ezt videók, páros munka, közös játék, beszélgetések, szituációs és drámajátékok segítségével teszik meg.

7. Mi a pedagógusok véleménye az integrált oktatás gyerekekre gyakorolt hatásáról?

Az integrált oktatás az SNI és az ép gyerekekre is hatással van. A pedagógusok úgy látják, hogy az együttnevelés pozitív változást indíthat el a gyerekekben. Az atipikus fejlődési gyerekek társadalmi integrációját nagyban megsegíti. Megtanulnak segítséget kérni. A többségi tanulók ösztönzik őket a jobb eredmények elérésére. A tipikus fejlődésű tanulóknál kialakulhat az empátia és türelmesebbekké, segítőkészebbekké válhatnak.

8. Hasznos e egy SNI tanulónak többségi intézménybe járni?

Az integrálás előnyös a sajátos nevelési igényű tanulóknak. Azt azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy vannak olyan speciális szükségletű gyerekeknek, akik számára nem jelent megoldást az integráció. Az ő esetükben a szegregált intézményt kell választani.

9. Van e megfelelő és hatékony együttműködés a szülők és a pedagógusok között, illetve a pedagógusok érdemben kommunikálnak e a segítő szakemberekkel?

A pedagógusok nagyrésze szerint a szülők igénybe veszik a fogadóórákat és keresik a tanárokat. A pedagógusok kisebb csoportja nyilatkozott úgy, hogy a szülők érdektelensége miatt nincs megfelelő és rendszeres kapcsolat. A szülők nem mennek el a szülői értekezletekre és fogadó órákra.

A pedagógusok és a segítő szakemberek az adott intézményen belül folyamatosan kommunikálnak egymással. Ami jelenleg még nem valósult meg, hogy a különböző intézményekben dolgozó gyógypedagógusok között is létrejöjjön az eszmecsere.

10. Mi okozza a legnagyobb nehézséget a pedagógusoknak az integrált oktatás kapcsán?

A legnagyobb problémát az időhiány jelenti. Kevés a felkészülésre fordítható idő. Időhiány miatt a tanórákon sem tudnak mindenkivel úgy foglalkozni, ahogy azt az állapota megkívánja. Gondot okoz az SNI diákok osztályozása, értékelése. Fontos, hogy önmagához mértén értékeljük, de a többi tanulóval szemben nem lehet igazságtalan.

További nehézséget okoz, ha egy osztályon belül több, különböző diagnózissal rendelkező diák jár.

Ezekben az intézményekben is szükség lenne gyógypedagógiai asszisztensekre.

A pedagógusoknak nincs módszertani képzés az SNI gyerekek oktatásával, nevelésével kapcsolatban.

11. A fejlesztéshez, oktatáshoz szükséges eszközök rendelkezésre állnak e az általános iskolában?

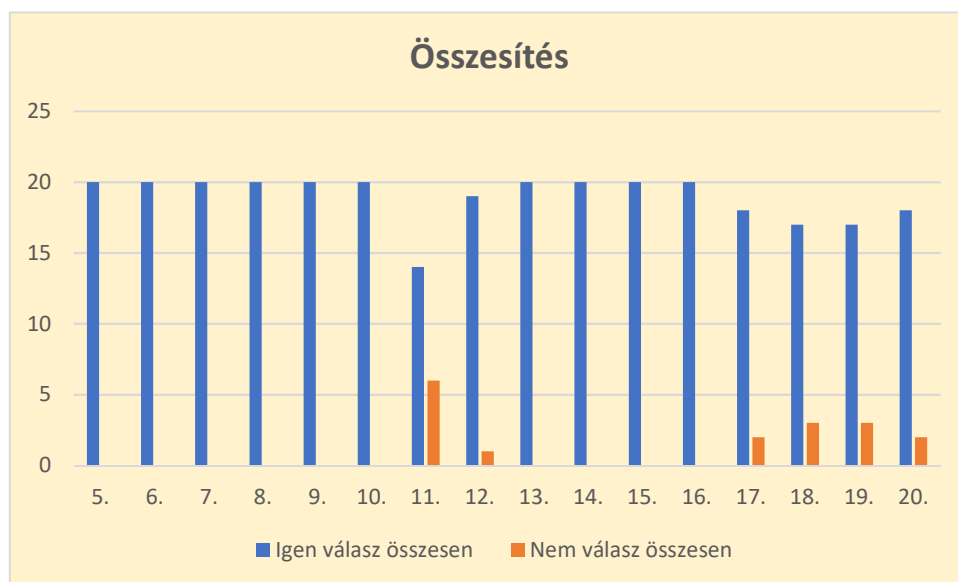
A tárgyi feltételek az iskolákban adottak. Vannak fejlesztő szobák, játékok. Gelsén külön tankönyvek. és tabletek segítik a tanulás folyamatát. Zalakaroson és Gelsén az épületek akadálymentesítettek. Gelsén lift is van. Minden iskolában található tükörrel ellátott helyiség a logopédiai fejlesztéshez.

12. Az SNI gyerekek oktatásához, fejlesztéséhez szükséges szakemberekkel rendelkezik e az intézmény?

A szükséges szakemberek is biztosítottak az intézményekben. A gyógypedagógusok az iskolák alkalmazásában vannak. A logopédusok mindhárom helyen az utazó szolgálat keretén belül látják el az intézmények tanulóit. Pszichológus viszont csak Gelsén elérhető. Ott is kéthetente egy alkalommal. A többi iskolában nincs és nem is jár pszichológus. Számukra a Pedagógiai Szakszolgálatoknál van lehetőség a segítségnyújtás igénybevételére.

5. Összegzés

Az általam vizsgált általános iskolákban átlagosan 12 % a sajátos nevelési igényű tanulók száma a többséghez viszonyítva. Ez nem egy alacsony szám. Azonban nem meglepő, ha azt nézzük, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók körülbelül 70 %-a tanul többségi intézményben. (Hegedűs, 2023)

15. ábra: A három általános iskola pedagógusainak az 5-20-ig kérdésekre adott válaszai összesítve

Forrás: Saját készítés

Az igazgatók és pedagógusok kérdéseimre adott válaszai alapján elsőre azt mondhatjuk, hogy az intézményekben megvalósulnak az integrált oktatáshoz szükséges személyi és tárgyi feltételek. Azonban, ha alaposan megvizsgáljuk a válaszokat, és a pedagógusok véleményét az integrált oktatásról, akkor bőven találunk problémákat és változtatásra szoruló tényezőket az együttneveléssel kapcsolatban.

A 2011. évi CXC. köznevelési törvény és a szakirodalom a tárgyi feltételek közé sorolja a speciális tankönyveket, taneszközöket, fejlesztő eszközöket, speciális bútorokat, fejlesztő helyiségeket és az életvitelt segítő dolgokat. Az általam vizsgált intézmények közül csak egy használja a többségitől eltérő tankönyveket. A másik két iskolában nem élnek ezzel a lehetőséggel. A fejlesztő eszközök és a fejlesztésre alkalmas helyiségek minden intézményben megtalálhatók. A legkisebb létszámú intézményben a fejlesztő foglalkozások megtartására úgy tudtak termet biztosítani, hogy egy más célra szolgáló szobát ezzel a funkcióval is felruházták.

Tehát a fejlesztő helyiség kérdése sem egyértelműen megoldott minden intézményben. A fejlesztő eszközök az intézményvezetők és pedagógusok válaszai alapján rendelkezésre állnak. Azonban csak egy iskolában van meghatározott anyagi keret ezek beszerzésére. A másik két intézmény ehhez nem kap segítséget. A világunkkal együtt ezek is folyamatosan fejlődnek és megújulnak, így szükséges az újabb fejlesztést segítő eszközök és játékok beszerzése. Nagy segítség lenne az intézményeknek, ha évente lenne egy adott összeg, amit a tárgyi feltételek minél színvonalasabb megvalósítására költhetnének.

Az intézményekben a gyógypedagógus, mint személyi feltétel biztosított. Azonban a gyógypedagógussal a szakértői véleményben előírt körülbelül heti kettő vagy három órát tölt a tanuló. Természetesen ezek nélkülözhetetlenek a gyermek fejlődésének szempontjából. A sajátos nevelési igényű tanulók idejük nagy részét a többségi pedagógusokkal töltik. A vizsgálat során kiderült, hogy a korrekt és szakszerű integrációhoz szükséges speciális oktatásban nem részesülnek. Az együttneveléshez és a sajátos nevelési igényű gyermekek oktatásához, neveléséhez az ismereteiket, szaktudásukat előadásokon, tanfolyamokon, értekezleteken, előzetes tanulmányaik során és gyógypedagógusok által szerzik. Úgy gondolom, hogy az integráló intézményekben dolgozó pedagógusok egy külön képzésre lenne szükségük. Fontos lenne, hogy mélységeiben megismerjék a különféle problémák, diagnózisok jellemzőit, sajátosságait, kiváltó okait, kezelhetőségét és a fejlesztő módszereket. Ezáltal könnyebben és hatékonyabban tudnák tanítani a speciális szükségletű tanulóikat.

Az integráló intézményekben is nagy könnyebbé tehető lenne, ha gyógypedagógiai asszisztensek segítenék a pedagógusok munkáját. Ha nem is minden tanórán és minden osztályban, mert valljuk be ez lehetetlenség, de legalább a legszükségesebb pillanatokban hatékonyabbá és gördülékenyebbé tennék a pedagógusok munkáját.

A másik személy, aki nagyon hiányzik az általános iskolákból a pszichológus. Mivel kisebb létszámú intézményekről beszélünk nem várhatjuk el, hogy minden iskola külön rendelkezzen ilyen szakemberrel. A pedagógiai szakszolgálatoknál van lehetőség a pszichológus szolgáltatásait igénybe venni. Ezzel az a probléma, hogy szakszolgálatoknak nagyon nagy a vonzáskörzetük. Sok településről, kisebb falvakból sokat kellene utazni, ha egyáltalán a közlekedés megoldott. Olyan esetben, amikor a gyereket rendszeresen kellene eljuttatni a pszichológushoz, és a szülők nem tudják megoldani, a legnagyobb erőfeszítés ellenére is akadályba ütköznek. Tehát javítana a helyzeten ha egy-egy pszichológushoz kisebb körzetek tartoznának, vagy lehetőség lenne rá, hogy a szakemberek heti rendszerességgel, mint az utazó gyógypedagógusok megjelenjenek az intézményekben.

A válaszok alapján azt mondhatjuk, hogy a segítő szakemberek és a pedagógusok között működik a kommunikáció és a kooperáció. A pedagógusok az esetek többségében ismerik a tanulókról készült szakértői véleményt, tisztában vannak az adható kedvezményekkel. A számonkérésnél is figyelembe veszik a gyermekek képességeit. A tanulók erősségeit és gyengeségeit is megismerik. A többségük biztosít egyéni haladási ütemet és differenciál.

A válaszadó pedagógusok 30 %-a nyilatkozta, hogy a szülőkkel nem megfelelő a kommunikáció. A probléma okát a szülők érdektelenségében látják. Hiába biztosítanak fogadóórákat, a szülők nem élnek a lehetőséggel. Véleményem szerint ez abból a szempontból okozza a legnagyobb problémát, hogy otthon a gyerekeknek nincs lehetősége a gyakorlásra. Nagyon sok esetben az előírt fejlesztő foglalkozás nem elég, szükség lenne a folyamatos, otthoni munkára is. Sajnos ezekben az esetekben ezt nem lehet megbeszélni a szülővel. Vannak olyan esetek főleg a hátrányos helyzetben lévő családoknál, amikor a szakértői vizsgálatra sem érkeznek meg. Már az küzdelmet jelent, hogy a szakszolgálathoz eljusson a gyerek.

Az érzékenyítésre odafigyelnek a tanárok. A kérdőívet kitöltők 85 %-a mondta azt, hogy szán rá időt. Ez egy elengedhetetlenül fontos dolog az integráció során. Segíti a többségi tanulók elfogadási folyamatát. Közelebb hozza egymáshoz az ép és a speciális szükségletű gyerekeket. A megkérdezett tanárok 90 %-a vélekedett úgy, hogy előnyére válik a sajátos nevelési igényű tanulónak a többségi intézményben történő oktatás. Sőt többen mondták azt, a tanulók mindkét csoportjának hasznos az együttnevelés. Azonban vannak olyan esetek, amikor a sajátos nevelési igényű gyerek állapota nem teszi lehetővé az integrációt. Az általam vizsgált intézményekben összesen három ilyen eset volt.

Az utolsó kérdésre (Mi okozza Önnek a legnagyobb nehézséget az SNI tanulók integrált oktatása során?) adott válaszok számos akadályt és problémát foglalnak magukban, amelyre szükséges lenne a lehető leggyorsabban megtalálni a megoldásokat.

Az előzőekben már sokat beszéltem az előírt fejlesztő foglalkozásokról. Az nagyon pozitív dolog, hogy minden intézményben megvalósul az előírt óraszám. Azonban ezeket a segítő tevékenységeket többnyire másik tanórával párhuzamosan tartják meg a gyógypedagógusok. Főként ének-zene, testnevelés, rajz és technika órák helyett vesznek részt a gyerekek a fejlesztő órákon. Ami azért probléma, mert a sajátos nevelési igényű gyerekeknek ezekre a készség tantárgyakra nagyon nagy szükségük lenne. Nem beszélve arról, amikor a tanórán történeteket még be is kell pótolniuk, mert éppen akkor nem voltak ott. Ez még több feladatot ró, az amúgy is terhelt tanulóra. Ha nem ezeket a tanórákat érinti a fejlesztés, akkor pedig a szabadidőből kell elcsípni, ami viszont szintén egy fontos dolog. Előfordul olyan is, amikor már késő délután kerül sor a fejlesztésre. Ilyenkor a gyerek már elfáradt az egész napos tevékenységben,

nehezebben motiválható, figyelme könnyen elkalandozik és nem képes koncentrálni. Ez a tanulónak is és a gyógypedagógusnak is nagy kihívást jelent.

Úgy gondolom, hogy ezeket a fejlesztő foglalkozásokat valamilyen módon jó lenne beépíteni a gyerekek órarendjébe. Ami szinte lehetetlen, de mégis mindenképpen orvosolni kellene a problémát, mert az valamilyen mértékben csökkenthetné a tanulók túlterheltségét.

A pedagógusok által említett másik nagy nehézség az idő, vagyis annak hiánya. Ez jelenti a felkészülési időt és magát a tanórát is. Ugyanis, ahhoz, hogy differenciáltan, egyénre szabottan oktasson több feladattal kell készülnie. Olyan, mintha egy tanórára kettő vagy három különböző óravázlatot kellene megírni. Ami valljuk be kétszer vagy háromszor annyi ideig tart. Talán úgy lehetne ezen az időhiányon javítani, hogy a pedagógus által tanított osztályban tanuló SNI diákok számának függvényében plusz felkészülési időt biztosítunk a tanárnak. Tehetnénk ezt azáltal, hogy csökkentenénk a heti óraszámát. Az így felszabadult időt felkészülésre tudná fordítani.

Ez a megoldás pedig felveti a szakemberhiány kérdését. Az előző évekhez képest 2021-re csökkent az egy gyógypedagógusra jutó SNI gyerekek száma, viszont az országban még mindig sok olyan körzet van, ahol ez magas számot mutat (Hegedűs, 2023). A probléma kapcsán érdemes megnézni a hazai gyógypedagógusképzést. Jelenleg Budapest, Kaposvár, Sopron, Eger, Jászberény, Miskolc, Szekszárd, Tata, Győr, Szeged, Sáropatak telephelyeken van gyógypedagógia alapszak. Általában a vidéki szakokon a tanulásban akadályozottak pedagógiája és a logopédia a választható szakirány. Néhány helyen a pszichopedagógiára és az értelmileg akadályozottak pedagógiája szakirány található még meg. A többi szakirány csak Budapesten tanulható (Felvi.hu). Ez is magyarázat lehet a különböző szakirányok hiányára. (Hegedűs, 2023)

Irodalomjegyzék

- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről.
1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról.
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról.
2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról.
2017. évi XCV. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvénynek a gyermekvédelem rendszerének megerősítése érdekében történő, valamint egyéb törvények módosításáról.
- Általános iskolai nevelés, oktatás, 2020/2021 (ksh.hu) utolsó letöltés dátuma: 2024.04.18.
- Czibere Cs.- Kisvári A. (szerk.) (2006): Inkluzív nevelés Ajánlások tanulásban akadályozott gyermekek, tanulók kompetencia alapú fejlesztéséhez. Életpálya-építés. Budapest, sulinova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht.
- Csányi Y. (2000) A speciális szükségletű gyermekek és fiatalok integrált nevelése-oktatása. In: Illyés S. (ed.) Gyógypedagógiai alapismeretek. Budapest, ELTE-BGGYTF. 379– 389.
- Csányi Y. (2001) Az együttnevelés fontosabb tényezői, feltételei. A tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott látássérült, hallássérült mozgáskorlátozott gyermekek integrált oktatása-nevelése. Budapest, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar.
- Csányi Y. (2007): Integráció és inklúzió. Nemzetközi és hazai körkép. In: Girasek János (szerk.): Inkluzív nevelés – a tanulók hatékony megismerése. Kézikönyv a pedagógusképző intézmények részére. Budapest, Sulinova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht., 138-163.
- Csányi Yvonne (2013): Integráció/inklúzió és a szak véleményezés összefüggései. Gyógypedagógiai Szemle, 41. 3. sz. 165–173.
- Erdei N. (2016): A fogyatékkal élő emberek elutasításának és elfogadásának története napjainkig és helyzetük a mai oktatási rendszerben. Különleges Bánásmód, II. évf. 3. szám, 41-49
- Fehér Á. (2020): Integráció: igen vagy nem? Óvodapedagógusok viszonyulása a sajátos nevelési igényű gyerekek integrált neveléséhez, Képzés és gyakorlat, Training and Practice 18. évf. 3-4. szám, 236-252.

Fejes J. B., Szűcs N. (2017): Hol tart ma az oktatási integráció ügye. Új pedagógiai szemle, 67. évf. 11-12. sz. 100-116.

Felvi.hu utolsó letöltés dátuma: 2024.04.19.

Gordosné Szabó A. (2004): Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.

Hannes K. (2012): Don't pull me out!? Preliminary findings of a systematic review of qualitative evidence on experiences of pupils with special educational needs in inclusive education. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 69 (2012) 1709-1713.

Hegedűs, Roland (2023): *Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számának területi és statisztikai elemzése*. *Educatio*, 32 (2). 228-246.

https://ksh.hu/docs/osztalyozasok/iscd/iscd_1997_tartalom.pdf?lang=hu

https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok

Jelisaveta T. 2011 Attitudes towards inclusive education and dimensions of teacher's personality *Procedia* 29(2011) 426-432.

Kis N. (2016): Eltérően fejlődő gyermek a családban. In. *Gyermeknevelés*, 4. évf. 3. sz. 1-15.

Mátai E. (2016): Óvodapedagógusok sajátos nevelési igényű gyermekek integrációjával kapcsolatos attitűdjének vizsgálata. In: Kovácsné Tóth Tímea (ed.). *Sajátos nevelési igények méltányos pedagógiai Konferencia II.*, pp. 4–30.

Mesterházi Zs.-Szekeres Á. (2019): A nehezen tanuló gyermek iskolai nevelése. ELTE BGGyK, Budapest.

N. Tóth Á. (2015): *A pedagógia adósságai*. Szombathely Savaria University Press.

Papp G., Fazekasné Fenyvesi M. (2019): Tanulásban akadályozott (ezen belül enyhén értelmi fogyatékos) tanulók verbális munkamemóriájának fejlesztése. *Gyógypedagógiai Szemle*, 47. évf. 3. sz. 209–217.

Pyle, N. - Wexler, J. (2012): Preventing Students With Disabilities From Dropping Out. *Intervention in School and Clinic*, 47 (5), 283-289.

R. Bird (2021): *Hogyan győzzük le a számolási nehézségeket? Segítség a diszkalkuliával, matematikai nehézségekkel küzdő diákoknak*. Budapest, Akadémiai Kiadó,

Réthy, E. (2002): A speciális szükségletű gyermekek nevelése, oktatása Európában: Az integráció és inklúzió elméleti és gyakorlati kérdései. Magyar Pedagógia, 102. évf. 3. szám, 281–300.

SNI_iranyelvek.docx (live.com) utolsó letöltés dátuma: 2024.04.20.

Szabó Ákosné (2014): Esélyek és egyenlőségek. Gondolatok a tanulásban akadályozott személyek iskolai és társadalmi integrációjának összefüggéseiről. Gyógypedagógiai Szemle, 42. évf. 1. sz. 1–8.

Szegő Á. (2008): Pedagógusok attitűdje az integrált oktatással kapcsolatban. Alkalmazott Pszichológia X. évf. 3–4. sz. 21–34.

Tannenbergerová, M. (2013) Equality in educational system as a challenge for future teachers. Procedia Social and Behavioral Sciences 93 (2013) 549- 554.

Tóth-Szerecz Á. (2015): A sajátos nevelésű igényű gyermekek az iskolarendszerben, inkluzív nevelés, Iskolakultúra, 25 (11), 115-120.

Unianu, E. (2013) Teacher's perception, knowledge and behaviour in inclusive education Procedia Social and Behavioral Sciences 84 (2013)1237-1241.

Varga A. (2015): Az inklúzió szemlélete és gyakorlata. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék Wlislócki Henrik Szakkollégium.

Vargáné Mező L. (2006): Inkluzív nevelés – Az integrált oktatás jogi háttere. SuliNova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht., Budapest

www.ksh.hu 23.1.1.6. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma fogyatékoság-típus szerint (ksh.hu) utolsó letöltés dátuma: 2024.04.04.

Táblázatok és ábrák jegyzéke

1. táblázat: A legfontosabb kérdésekre adott válaszok intézményenként.....	46
1. ábra Az általános iskolai SNI tanulók száma	3
2. ábra: Az SNI tanulók száma fogyatékoságtípus szerint 1	20
3. ábra: SNI tanulók száma fogyatékoságtípus szerint 2	21
4. ábra: Az SNI tanulók száma fogyatékoságtípus szerint 3	21
5. ábra: Az SNI tanulók száma fogyatékoságtípus szerint 4	22
6. ábra: Az SNI tanulók száma fogyatékoságtípus szerint 5	22
7. ábra: Az SNI tanulók száma fogyatékoságtípus szerint 5	23
8. ábra: Az SNI tanulók száma fogyatékoságtípus szerint, összesen	23
9. ábra: SNI tanulók osztályonkénti megoszlása a zalaszabari iskolában.....	30
10. ábra SNI tanulók osztályonkénti megoszlása a gelsei iskolában	32

11. ábra SNI tanulók osztályonkénti megoszlása a zalakarosi iskolában	35
12. ábra A Szent Gellért Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda Sík Sándor Tagintézménye pedagógusainak az 5-20-ig kérdésekre adott válaszai.	37
13. ábra: A Gelsei Weöres Sándor Általános Iskola pedagógusainak az 5-20-ig kérdésekre adott válaszai.	39
14. ábra: A Zalakarosi Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola pedagógusainak az 5-20-ig kérdésekre adott válaszai.....	42
15. ábra: A három általános iskola pedagógusainak az 5-20-ig kérdésekre adott válaszai összesítve.....	50

Mellékletek

1. számú melléklet: Kérdőív

Kedves Kitöltő!

Tóth Anett Máriának hívnak. A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campusának végzős gyógypedagógia alapszakos hallgatója vagyok.

A szakdolgozatomhoz szeretnék segítséget kérni. A témám a sajátos nevelési igényű tanulók az integrált oktatásban. Szeretném feltérképezni, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához, neveléséhez milyen feltételek állnak rendelkezésre az általam kiválasztott SNI gyerekeket integráló általános iskolákban.

A kérdőív anonim.

Köszönöm szépen, hogy a kérdőív kitöltésével segíti a munkámat.

1. Milyen szakos pedagógusként tevékenykedik?

.....

2. Ön osztályfőnök -e? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen

Nem

3. Hányadik osztályos tanulókat tanít?

.....

4. Hány fő az Ön által tanított osztályban/ osztályokban a sajátos nevelési igényű gyerek, aki rendelkezik hivatalos szakvéleménnyel?

.....

5. Megkapja -e az Ön által tanított gyerekről írt szakvéleményt? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen, megkapom

Nem, nem kapom meg

Csak szóbeli információt kapok az adott tanulóról/tanulókról

Információt és szakvéleményt sem kapok

6. Volt -e lehetősége valamilyen módon megszerezni az SNI-s gyermek megsegítéséhez szükséges ismereteket? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen

Nem

Ha igen, akkor milyen módon?

.....

7. Tisztában van -e azzal, hogy milyen kedvezményekre jogosítja fel az adott SNI tanulót a szakértői vélemény? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen

Nem

8. Adottak -e az intézményben a tárgyi feltételek a speciális szükségletekkel rendelkező gyermekek fogadásához? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen

Nem

Ha igen, akkor melyek azok?

.....

9. Adottak -e az intézményben a személyi feltételek a speciális szükségletekkel rendelkező gyermekek fogadásához? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen

Nem

Ha igen, akkor melyek azok?

.....

10. A segítő szakemberekkel megvalósul –e a sikeres és hatékony együttműködés? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen

Nem

Ha igen, akkor milyen módon, milyen formában?

.....

11. Megvalósul -e a szülővel a gyerek érdekeit szolgáló kooperáció? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen

Nem

Ha igen, akkor milyen formában? Milyen rendszerességgel?

.....

Ha nem, akkor ennek miben látja az okát?

.....

12. Biztosít -e a sajátos nevelési igényű tanulónak egyéni haladási ütemet? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen

Nem

13. Képes feltárni a sajátos nevelési igényű gyermekek saját szükségleteit? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen

Nem

14. Megismeri -e az SNI-s tanuló gyengeségeit és erősségeit? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen

Nem

15. Az SNI-s tanuló esetében csökkenti -e az elvárt tudás mennyiségét, mélységét, minőségét? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen

Nem

16. Az adott SNI-s tanulóhoz igazítja a számonkérés módját, mennyiségét? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen

Nem

17. A tanórán differenciáltan oktatja -e az SNI tanulót? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen

Nem

Ha igen, akkor milyen módon, módszerrel?

.....

18. Az Ön véleménye szerint az SNI tanuló jelenléte hatással van -e tipikus fejlődésű társaira? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen

Nem

Ha igen, akkor milyen módon? Miben, hogyan mutatkozik meg?

.....

19. Van -e lehetősége érzékenyítésre? (A megfelelő válasz aláhúzandó)

Igen

Nem

Ha igen, akkor ezt hogyan valósítja meg?

.....

20. Ön szerint javára válik -e az SNI tanulónak, hogy integráló intézmény tanulójaként végzi tanulmányait? (A megfelelő válasz aláhúzendó)

Igen

Nem

21. Mi okozza Önnek a legnagyobb nehézséget az SNI tanuló integrált oktatása során?

.....
.....
.....
.....
.....

2. számú melléklet: Interjú

Intézmény neve:.....

1. Összesen hány fő SNI tanuló van az intézményben?
2. Milyen SNI-t integrálnak?
3. Osztályonként hány fő SNI tanuló tanul az iskolában?
4. Milyen problémával, diagnózissal rendelkeznek?
5. Hány fő pedagógus dolgozik az intézményben?
6. Hány fő pedagógiai asszisztens segíti a pedagógusok munkáját?
7. Az intézmény alkalmazásában álló vagy utazó gyógypedagógus látja el az SNI gyermekek fejlesztését?
8. Milyen szakemberek szükségesek az iskolában tanuló SNI gyermekek megfelelő ellátásához?
9. A szakértői véleményben megfogalmazott óraszám és szakemberszükséglet megvalósítható -e?
10. Az előírt heti fejlesztési órászámon kívül van -e bármely pedagógusnak lehetősége korrepetálni az SNI tanulót?
11. A szülők igénylik -e, hogy konzultálhassanak SNI gyermekükről a gyógypedagógussal?
12. Kapnak -e valahonnan külső segítséget az SNI gyermekek integrált oktatásához?
13. Van -e lehetőségük a többségitől eltérő tankönyvet, taneszközöket beszerezni az SNI gyerekek tanításához?
14. Van -e lehetőségük a pedagógusoknak az SNI gyermek oktatásához, neveléséhez szükséges ismeretek, információk megszerzésére? Ha igen, akkor mely módon valósul meg?
15. Van -e az intézményben külön fejlesztésre kijelölt helyiség?
16. Ön előnyösnek tartja -e az SNI gyermekek integrált oktatását, nevelését?
17. Ha lenne lehetősége mit változtatna meg az integrált oktatással kapcsolatban?
18. Előfordult -e olyan eset az intézményben, amikor a feltételek (tárgyi, személyi stb..) hiányossága miatt nem tudták megvalósítani egy SNI tanuló oktatását? Ha igen, akkor mi történt a tanulóval?

19. Volt -e/Van -e olyan SNI tanulójuk, aki napközben gyógyszert szedett/szed? Ha igen, ki volt a felelős a gyógyszer adagolásáért az intézményben?

Nyilatkozatok

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Tóth Anett Mária
Hallgató Neptun kódja: TDLZHX
A dolgozat címe: Az integrált oktatás feltételeinek megvalósulása
A megjelenés éve: 2024.
A konzulens intézetének neve: Neveléstudományi Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Gyógypedagógia Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottnak tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Kaposvár, 2024. év 04. hó 19. nap

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

TÓTH ANETT MÁRIA (név) (hallgató Neptun azonosítója: TDLZHX)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a
záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az
irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól
tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: ZALASZASZAR 2024 év ÁPRILIS hó 19 nap

Tóth-Székely An
Belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.

